NEVZUHUR

Edebiyat - Kültür - Sanat

Sayı : 18
KASIM 2010

YAYLA EVLERİ - KARADENİZ

NEVZUHUR

NEVZUHUR

Edebiyat - Kültür - Sanat

Sayı : 18 Kasım 2010

SAHİBİ :
MUSTAFA AKBABA

GENEL YAYIN YÖNETMENİ :
ALİ DEMİREL

YAYIN KURULU :
BEKİR KARA
HASAN TÜLKAY
MEHMET ERÇİN

ADRES :
Atatürk Cd. 1306 Sk.
Akbaba Apt. No.: 1/2 ANTALYA

TLF.: 0 (242) 241 80 62 - 63

BELGEGEÇER : 0 (242) 241 41 74

e-posta: alidemirel47@hotmail.com

ISSN : 1308 - 1403

BASIM YERİ :
TUNAHAN OFSET MATBAACILIK
Tel : 0 (242) 248 90 88
e-mail: tunahanofset@hotmail.com
Sinan Mh. Atatürk Cd.1254 Sk.
Rıfat Türkcan Psj. No.:14 / 7 ANTALYA

YAYIN TÜRÜ:
Yerel - Süreli
İki ayda bir yayımlanır.

NEVZUHUR'da yayınlanan yazılar kaynak gösterilerek iktibas edilebilir.

NEVZUHUR'da yayınlanan eserlere telif hakkı ödenmez.

NEVZUHUR
Bir kültür hizmeti olup, para ile satılmaz.

NEVZUHUR'da
Yayınlanan bütün yazıların sorumluluğu yazarına aittir. Gönderilen yazıların yayınlanması, Yayın Kurulu'nun kararına bağlıdır. Yazılar yayınlanmasa da iade edilmez.

BU SAYIDA

MUSTAFA AKBABA İLE SOHBET
MEHMET ERÇİN

GERÇEK SERÜVEN
ALİ DEMİREL

ISLIKLA SÖYLEŞİYE HANIMLAR KATILMAZDI
ANDAÇ

YAŞAYAN BİR ANTALYA HAZİNESİ: ÇARIK USTASI KEMAL KABAKLI
ÖZNUR TANAL

DERGİLER DERYÂSINDAN - 8 ATSIZ MECMUA'DAN ORKUN'A
OĞUZ ÇETİNOĞLU - MEHMET ŞADİ POLAT

İSTANBUL VUSLATI
MUSTAFA AKBABA

OKUYUCU İLE SOHBET

Edebiyat, kültür ve sanata önem veren saygıdeğer okuyucularımız; 2010 Yılının son sayısı olan 18 nci sayımızla karşınızdayız! Bu sayıda derginizin içinde neler var? Neler yok ki?

Mehmet ERÇİN Hoca, *MUSTAFA AKBABA İLE SOHBET* etmiş. Derginizin de sahibi olan Mustafa AKBABA'yı daha yakından tanımak istersiniz herhalde. Öyleyse bu söyleşiyi okumalısınız. İkinci yazının başlığı *GERÇEK SERÜVEN*, yazan Ali DEMİREL. Şu kısacık dünya hayatında, heyecan ve sürprizlerle dolu bir serüveni kim yaşamak istemez ki! En azından, gerçekten yaşanmış serüvenler okunarak da o heyecana aşinalık sağlanabilir. Bu yazıda bir serüven anlatılmıyor, zevkle okunacağını umduğumuz bir serüven tanıtılıyor... ANDAÇ bu sayıda ne yazdı? Biliyoruz bunu merakla bekliyorsunuz. Bu yazıyı okuyunca Karadeniz'in bir yöresinde yıllar önce tanık olunmuş, saf ve içtenlikle yaşanılan kültürel değerlerle tanışmış olacaksınız. Yazının başlığı *ISLIKLA SÖYLEŞİYE HANIMLAR KATILMAZDI.* Bu sayıda kültürümüzle ilgili bir başka yazı *YAŞAYAN BİR ANTALYA HAZİNESİ: ÇARIK USTASI KEMAL KABAKLI.* Öznur TANAL tarafından kaleme alınan yazıda söz konusu ata kültürümüzün belki de son temsilcisinin hayat hikâyesi size ilginç gelecektir. *DERGİLER DERYÂSINDAN* seri yazımızın bu 8. Bölümünde, araştırmacı kültür adamlarımızdan Oğuz ÇETİNOĞLU ve Mehmet Şadi POLAT'ın hazırladıkları, *ATSIZ MECMUA'DAN ORKUN'A* başlıklı yazıda yine Türk dergiciliği ile ilgili önemli ve tarihi bilgiler sunulmakta. Bu sayıda tabii ki şiir de var: Hikmet ÖZDEMİR'den *YOĞUNLUK*, Mustafa AKBABA'dan *İSTANBUL VUSLATI*

Sevgili okurlarımız, 2011 yılının ilk sayısı, 19. Sayımızda sizlere özellikle de Antalyalılara sürprizimiz var!.. Milâdi takvime göre 2011 yılında buluşmak üzere...

NEVZUHUR

MUSTAFA AKBABA İLE SOHBET

KONUŞAN: MEHMET ERÇİN

Geçen gün *Nevzuhur* Dergisini okurken; "Kadim ve aziz dostum Mustafa Akbaba ile bir mülâkat yapmalıyım" diye düşündüm. "Kadim" diyorum; çünkü kendisiyle tanışmamız 1960 yılında, orta birinci sınıfta iken oldu. Yani tam 50 sene önce.

Ortaokul yıllarında şiirle ilgilenmeye başlayan, yıllar içerisinde şiirini geliştiren, daha sonraki yıllarda nesir'e de eğilen, kitapları olan, 2008 yılı ocak ayından itibaren de arkadaşlarıyla birlikte hiç aksatmadan iki ayda bir *Nevzuhur* Dergisini çıkartan bu dostumla niçün bir mülakat yapmıyordum ki? Her ne kadar ben onun değişik konulardaki görüş ve düşüncelerini biliyor olsam da bunları Zabd u rabd altına almak, ayrıca onu yakından tanımak isteyenlere görüş ve düşüncelerini aktarmak kötü mü olurdu?

Kendisine fikrimi söylediğimde tebessüm ederek; "Mülâkat çağımız geldi mi?" dedi. Bende; "Tam zamanıdır" dedim, gülüştük.

Kararlaştırdığımız gibi 15 Eylül 2010 tarihinde, saat 15:00 de onun muayenehanesinde baş başa verip şu sohbeti gerçekleştirdik:

Aziz dostum; yazı hayatına şiirle başladığınızı ve şiirin sizde çok farklı bir yeri olduğunu bildiğim için sohbetimize şiirle başlayalım diyorum, ne dersiniz?

Tabii neden olmasın?

Klasik bir soru olmakla beraber fikrinizi yansıtmak adına soruyorum; sizce şiir nedir?

Şiir; "hayatın kendisidir" dersem mübalağa etmiş olmam her halde. Bu ifademi biraz açacak olursak şiir; aşk, tabiat, gurbet, tasavvuf, fanilik, dert, dilek, öğüt, taşlama ve böyle konuları işler. Bu hayatın kendisi değil de nedir? Şiir; şairin duygularını söyleyip rahatlaması gibi algılansa da aslında şiir, şairin duygularını yoğunlaştırıp onu baskı altına alıp belli bir estetik içerisinde kısa, öz bir halde ifade etmesidir.

Bu söylediklerimiz formülize edecek olursak belki şiiri; "Duyguların sabırla yoğurularak bir mûsıkî ahengiyle ifade edilmesidir" diye tarif edebiliriz.

"Sabır" ve "mûsıkî ahengi"...

Evet! Şiir sabırla işlenmelidir. Şiirin yazılışı bir çırpıda olabileceği gibi aylar veya yıllar içerisinde de olabilir. Hangi halde yazılırsa yazılsın onun üzerine sabırla eğilmek gerekir, uzunca bir süre tedkiki gerekir. Yahya Kemal'in *Selimname*' sini kırk yıla yakın bir zamanda tamamlaması, şiirde gösterilmesi gereken sabra güzel ve çarpıcı bir örnektir. Müzikalite de benim anlayışıma göre şarttır.

Müzikalite, vezin ve kafiye ile mi sağlanır?

Şiirin müzikalitesini temin etmede vezin ve kafiye önemli unsurlardır ama şiirin illâ kurallı yazılması gerekmez. Kelime seçimi, mısra aralarına ve sonlarına kafiyelerin serpiştirilmesi, cinas, redif, asonans ve aliterasyonlar gibi unsurlarla da müzikalite sağlanabilir.

"Kelime seçimi" dediniz...

Evet, şiirde kelime seçimi çok önemlidir. Kelimeler kulağı tırmalamamalıdır. Şiirden takur tukur sesler çıkmamalıdır. Ayrıca kelimeler şiirin konusuna ve karakterine de uygun olmalıdır. Bu son cümleye bir örnek verecek olursak; 'Feryad' ile 'Çığlık' aynı manaya gelir gibi görülse de aslında aralarında büyük fark vardır. 'Feryad' kelimesi daha gönüldendir, daha derûnî bir mânâ arz eder. 'Çığlık' kelimesi ise daha heyecanlı, daha tepkili bir duyguyu ifade eder. Böyle misâlleri çoğaltabiliriz.

Vezin konusuna bir parantez açacak olursak...

Vezin, şiiri disipline eden bir unsurdur. Türk Sanat Mûsıkîsin'de usûl ne ise şiirde de vezin odur. Mısralardaki gereksiz noksanlıkları ve taşkınlıkları önler, dolayısı ile şiirin estetiğine büyük kattı sağlar. Ama usta bir şair, vezin kullanmadan da çok güzel şiirler yazabilir.

Siz şiirlerinizi uzun süre hece vezni ile yazdınız ve bunda da çok başarılı oldunuz. Sonradan serbest şiirler de kaleme aldınız, onları da zevkle okuyoruz. Bu konuda ne söylemek istersiniz?

Öncelikle iltifatınıza teşekkür etmek isterim. Vezni iyi

kullanan bir kalem serbestte de başarılı olur. Orhan Veli'nin mizahi görüntüdeki şiirlerini bir yana bırakırsak, vezinsiz yazdığı güzel şiirleri hepimizin malûmudur. Biliyorsunuz Orhan Veli serbest şiirden önce aruz vezniyle yazmıştır.

"Aruz" deyince aklıma geldi. Sizin hece vezniyle yazdığınız şiirleriniz aruz tadında. Bunu bir ben söylemiyorum...

Evet! Şiirlerimi okuyanlardan "Aruzla mı yazıyorsunuz?" diyenler çok oldu. Şiirin üzerine sabırla eğilmemden, özen göstermemden kaynaklanıyor olmalı.

Aruz'u hiç denediniz mi?

Hayır. Aruz'u kullanmanız için kelime haznenizin çok çok daha geniş olması gerekir. Bizden önceki kuşakta bu şans daha fazlaydı. Hele bu günkü kısır ve güdük kelimelerle bu daha da zor olur.

Hece vezniyle yazdığınız şiirlerinizin bazılarında Divan Edebiyatı nazım şekillerinden de istifade ettiğinizi gördük.

Evet doğrudur. Hece vezni ile; gazel, şarkı, rubai tarzında şiirler yazdım. Gerçi bu başka şairler tarafından da uygulanan bir durum. Ama bu tarzda yazacaksanız mutlaka vezinli olmalı.

Peki, bu tarzda vezinsiz yazanlar var mı?

Rastlıyorum. Zaten aruzla yazılması gerekirken, mütecaviz davranıp heceyle yazıyorsunuz. Birde bunu serbest yazmaya kalkarsanız hiç olmaz. Vezinsiz olunca hoş da olmuyor, o zevki vermiyor.

Şiirlerinizde bazen bu gün pek kullanılmayan kelimelere de rastlayabiliyoruz.

Şiirin karakterine göre zaman zaman mübalağaya kaçmamak kaydıyla bu kelimelere yer veriyorum. Bu çorak ortamda, bazı kelimelerin yeniden yeşermesi ve yaşaması adına bunu şuurlu olarak yapıyorum. Bakın şimdi bile "şuurlu" dedim. Bunun yerine "bilinçli" de diyebilirdim. Yeri gelince "bilinçli" kelimesini de kullanıyorum. Sürekli "bilinçli" kelimesini kullanırsanız "şuurlu" kelimesi ölür. Yüz yıllarca Türkçeye hizmet etmiş olan bu kelimeyi niye öldürelim. Yeni nesil onu da bilse kötü mü olur? Tam tersine kelime haznesi genişler. Bazı mısralarımın arasına serpiştirdiğim bu kelimeler bence şiirime, midye içerisindeki inci danesi gibi güzellik veriyor.

Şiirlerinizde olsun, nesirlerinizde olsun bazı kelimeleri kullanmamaya özen gösteriyorsunuz. Haydi ben de burada "özen gösteriyorsunuz" demeyeyim de "imtina ediyorsunuz" diyeyim. Bunun için ne demek istersiniz?

Aslı astarı, kökü kökeni olmayan, sonradan uydurulmuş olan bu kelimeleri –ki ben onlara uydurukça diyorum– mümkün olduğunca kullanmıyorum. Sonu; - sel, - sal ile biten kelimeler, örneğin, sınav, olası, olasılık gibi sonradan uydurulmuş o kelimeler, kelimenin tam anlamıyla asabımı bozuyor. Canım "imtihan" kelimesi varken niçin "sınav" diyeyim. "örnek olarak" demek varken niçin "örneğin" diyeyim. Denebilir ki "imtihan" kelimesi Arapça. Ne olmuş yani, "sınav" kelimesi uydurukça ya. Güya "sınamak" dan türetilmeye çalışılmış ama hiç de güzel olmamış, "miyav" der gibi bir şey. Yine denebilir ki "örnek" kelimesi Ermenice. Ermenice ama bir kökü kökeni var. "Orinag" dan geliyor. "Örneğin" ise işin uydurma kısmı. "Örneğin" diyeceğime "örnek olarak" veya "numune olarak" derim, o manayı daha sağlıklı kelimelerle ifade etmiş olurum. Hele bir düşünün, Merhum Osman Nihad Akın'ın; "Bir ihtimâl daha var, o da ölmek mi dersin?" mısraıyla başlayan o nihavent şarkısını, "Bir olasılık daha var ..." şeklinde okursanız ne olur? "İhtimâl" kelimesindeki estetik, "olasılık" da var mı? Kulağı nasıl tırmalıyor. Yanıt, kanıt, ödün, soyut, somut, sorun vs. vs. dostlar alışverişte görsün kabilinden uydurulmuş kelimeler...

Çin'den Adriyatik'e, Yemen'den, Rusya'ya, Afrika'nın kuzey sahillerine yayılan bir milletin iç içe olduğu toplumların dilinden etkilenmemesi mümkün olabilir mi? Saf dil var mı ki Türkçe saf olsun. Hele İslâm dininden dolayı Arapça kelimelerden ne kadar uzak kalabilirsiniz? Yavuz Farsça yazmış, Şah İsmail Türkçe...

Almışız ama bunu kendi hançeremize uygun, rahat söyleyebileceğimiz bir hale getirip telaffuz etmişiz. İngilizler; Farsça' dan, o kadar mesafeyi aşıp "mader"i alıp "madır" yapmış, olmuş da biz iç içe yaşadığımız toplumlardan aldığımızda neden olmuyor? Ama "kır gezisi" gibi bir güzel kelimemiz varken, bunu "piknik" olarak değiştirmemiz elbette doğru değildir. "Allaha ısmarladık" demek varken niye "babay" diyoruz. Biz İngilizlerle iç içe yaşayan bir millet değiliz. Bu bir etkileşim değil, tamamen özentidir. Bir taraftan Türkçeyi Arapça ve Farsça' dan kurtaralım diye yola çıkılıyor, diğer taraftan kökü kökeni olmayan birçok kelime üretiliyor. Yetmiyormuş gibi İngilizce ve Fransızca'dan bir yığın kelime Türkçenin kalbine oturtuluyor. Anlamakta güçlük çekiyorum.

Söz buraya gelince, sizin *İki Damla Yaş Biraz Tebessüm* adını verdiğiniz kitabınızda yazdığınız, "namus" kelimesinin başına gelenleri hatırladım. İbretlik hadise...

Gerçekten de öyle. Ağlar mısınız, güler misiniz?

Üstelik biz sadece alan değil veren de olmuşuz. Araştırmalara göre Türkçeden 12.000 kelime vermişiz. Az bir sayı mı? Dünya dillerine verdiğimiz son iki kelime; "dolmuş" ve "döner"...

Bünye içerisine yayılan yılan zehiri gibi Türkçemiz içerisine yayılan bu uyduruk kelimeleri ne yazık ki şu saatten sonra temizlemek mümkün olmaz. Benim zihniyetimde olan kimselere de o eski kabul edilen kelimeleri yaşatabilmek için gayret göstermek düşüyor.

Yeni icatların isimleri konusunda ne düşünüyorsun?

Kâşifin adıyla anılan veya kendisinin isimlendirdiği bazı icatların adlarını değiştirmek bence yanlıştır. Müsaade edin, o da öyle söylesin, dünya dillerine öyle girsin. O, onun hakkı değil mi?

Dilimiz içerisine gereksiz yere yabancı kelimelerin yayılmaması için ne yapılabilir?

Öncelikle tabelalar konusunda dikkatli olunması gerekir. İşyerlerine İngilizce, Fransızca vb. isimlerin verilmemesi gerekir.

Ayrıca; özellikle tv programlarına katılanlar, konularıyla ilgili ilmi kelimeleri halkın önünde uluorta konuşmamalıdırlar. Orası akademik bir ortam değildir. Akademik çalışmalar kongrelerde meslektaşlar arasında yapılır. İnsanlar özenti duyup bu kelimeleri yerli yersiz kullanmaya başlıyorlar.

Bir de meslek sahipleri kendi bilmeleri gereken mesleki kelimeleri hava atmak için muhataplarıyla paylaşmamalıdırlar. Buna kendi mesleğimden bir misâl verecek olursam, hastalarıma hiçbir zaman için "gingivitis" dememeliyim. Onun yerine onun anlayacağı ve bilmesi gerektiği kadarıyla "diş eti iltihabı" demeliyim.

Burada tekrar şiire dönecek olursak; "Anlaşılmayan şiir" konusunda neler söylemek istersiniz?

Şiir adına o da ayrı bir kanayan yara. Şimdi, bu cümlem için; "sen yenilikten ne anlarsın?" diyebilirler. Ben de hemen onlara şöyle cevap vereyim; "Her yenilik doğru ve güzel midir?" Yeniliğe açık olmak başka, yenilik yapacağım diye saçmalamak başka şeydir. Bir şiir anlaşılmayacaksa, insanlara türlü duyguları yaşatmayacaksa, bu alemden alıp başka alemlere taşımayacaksa şiir neden yazılır?

Bundan bir süre önce meşhur (!) bir şairin böyle yazılmış

uzunca bir şiirini okudum. Anlamak için inat ettim. Defalarca okudum, hiçbir şey anlamadım. Şimdi bir mısrai bile aklımda yok. Benim gibi elli yıldır şiirle uğraşan bir kimse bunu anlayamıyorsa, sadece okuyucu olanlar nasıl anlasın? Böyle anlaşılmaz yazsalardı; Yunus'lar, Fuzûli'ler, Bâkî'ler, Nedim'ler, Karacaoğlan'lar, Emrah'lar, Yahya Kemal'ler, Cahit Sıtkı'lar, Aşık Veysel'ler bu gün var olabilirler miydi? Böyle yazanlar bir şey yaptıklarını sanarak kendilerini aldatıyorlar. İnsanlar eserleriyle yaşarlar. Zaman onların üzerine sünger çekecektir. Birileri de maksatlı olarak onlara destek veriyor, o da ayrı mesele...

Peki, "Sembolik şiir" ?...

O çok farklı bir durum. Şiirden anlayan bir okuyucu ona yorum getirir. O akışın içerisinden manayı seçip çıkartır. Sembolik şiirle anlaşılmayan şiir aynı teraziye konamaz.

Şiirde; "Söylenmemişi söyleme" gayretlerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Şiirde söylenmemişi söyleme gayretleri, arayışlar elbette şiirin gelişmesi adına olumlu bir durumdur. Ama, söylenmemişi söyleyeceğim diye eciş bücüş mısralar üretmek de şiir adına hiçbir fayda sağlamaz. Yahya Kemal'in; "Dönülmez akşamın ufkundayız, vakit çok geç" mısrai, Behcet Kemal Çağlar'ın; "Bir tatlı huzur almaya geldik Kalamış'tan" mısrai, Bedri Rahmi'nin; "Kara dutum, çatal karam, çingenem" mısrai, Orhan Veli'nin; "İstanbul'u dinliyorum gözlerim kapalı" mısrai ve daha birçok şiirden vereceğimiz örnekler – ki saymakla bitmez- söylenmemişi söylemek değil de nedir? Ama bu iş mısraları eğip bükmekle, kelimelere takla attırmakla yapılmaz. Ortaya öyle bir mısra koymalısın ki sıradan bir ifade gibi görünse de şiiriyet özelliği derin olmalı. Kalıcı olmalı, vurucu olmalı. Ikınıp sıkılmakla bu iş olmaz.

Ayrıca, söylenmemişi söyleme arayışları sadece mısralara yönelik olmamalıdır. Şiir temaları üzerinde de bu gayretler gösterilmelidir. Diyeceksiniz ki; "bu nasıl olur?" Meselâ; Ahmet Muhip Dranas'ın "Fahriye Abla"sı farklı, değişik bir temadır. Keza, Yahya Kemal'in "Endülüs'te Raks" ı... Kendi şiirlerimden örnek verecek olursam; "Meyhaneci Resul" ve "Kaş'ın Karşı Yüzü" unvanlı şiirlerimin temaları kendilerine has orijinalite gösterirler. Bu misâlleri çok sayıda arttırabiliriz.

İsterseniz biraz da "nesir"den bahsedelim. Siz, son zamanlarda nesir'e de yöneldiniz, acaba neden?

Her söylemek istediğinizi şiirle söyleyemezsiniz. Daha doğrusu şiirin bir tahammül sınırı vardır, bunu aşamazsınız. Zorlarsanız, şiiriyet özelliği bozulur. Hal böyle olunca, söyleyecek sözünüz de çoksa nesirden istifade etmeniz gerekir.

Daha ziyade Deneme ve Makale tarzında yazıyorsunuz...

Evet öyle...

Hikâye, roman yazmayı düşünmüyor musunuz?

Hikâye olabilir. Roman ise belki çok sonra, belki de hiç olmaz. Çünkü ben gerek şiirde, gerek nesirde vermek istediğimi çok uzatmadan, okuyucuyu sıkmadan, kısa yoldan vermeyi tercih ediyorum. Ama roman da çok taktir ettiğim ayrı bir değer. Onun da hakkını teslim etmek lâzım.

Şimdi de *Nevzuhur*'a gelelim... 2008 yılı Ocak ayından itibaren güzel bir dergi çıkartıyorsunuz. İlgi uyandırdığını da biliyoruz. *Nevzuhur* için neler söylemek istersiniz?

Arkadaşlarım Ali DEMİREL ve Bekir KARA (ANDAÇ) Beylerle beraber bu işe koyulduk. Dergicilik benim gönlümde yıllardan beri var olan bir sevdaydı. Şükürler olsun ki kısmet oldu. Siz dostlarımızın teşvikleri de gayretlerimize güç katıyor. İki ayda bir olmak üzere neşrediyoruz.

***Nevzuhur*'u ilginç kılan bir yönü de para ile satılmaması...**

Edebiyat, Kültür, Sanat dergilerinin okuyucu kitlesi zaten bellidir. Bunları hastaları ve meraklıları okur. Türk Edebiyatı, Kültürü, Sanatı adına bu da bizden olsun dedik, hediye ediyoruz.

Siz öyle diyorsunuz ama, İl Halk Kütüphaneleri dahil yurt içinde ve yurt dışında birçok yere gönderiyorsunuz. Üstelik posta masrafları da sizden gidiyor.

Öyle de olsa Türk Edebiyatı, Kültürü, Sanatı uğruna helâl olsun.

Bazı eserlerin yeni basımları, kolay anlaşılsın diye bazı kelimeleri günümüzde kullanılan kelimelerle "Sadeleştirme" adı altında değiştirilerek yapılıyor. Bu doğru bir hareket midir? Bu konuda sizin görüşünüz nedir?

Hiç şüphesiz çok yanlış bir uygulamadır. O, yazara yapılan bir saygısızlık, eserde yapılan bir tahribattır. Hukuki yönden sorumluluğu da olması gerekir. İşte, o kasıtlı olarak yapılan "arı"laşma hastalığının sonucunda buralara kadar gelindi. Eserler asıl halleriyle basılmalı, bir kelimesi bile değiştirilmemelidir. "Lügat" denen, "sözlük" denen bir şey var. İnsanlar biraz emek sarf edip ona bakıversinler. Ama okuma akışı içerisinde bu çok zor olur denebilir. Evet, zor olabilir, her sayfanın altına dip not olarak bu kelimelerin karşılığı yazılırsa, okuyucu göz ucuyla ona bakıp okuma seyrine devam edebilir. Bu günkü nesil Ömer Seyfettin'i bile anlayamaz hale geldiyse varın siz hesap edin işin vahametini.

O eserin verdiği fikir kadar yazıldığı zamanki dilin de kültür adına ehemmiyeti vardır. Onun üzerinde oynamak, o dönemin kültürü üzerinde oynamak demek olur ki bence çok mahsurludur. Ayrıca sadeleştirmekle kelime hazinemizi iyice kısırlaştırmış oluruz.

Hekimler arasında sanata yönelen çok kimse görülüyor. Buna ne dersiniz?

Sanatkâr ruhlu kimseler hekimliğe yöneliyor dersek herhalde daha doğru bir tespit olur.

Şairliğinizin ve yazarlığınızın yanında başka hangi sanat dalıyla uğraşmak isterdiniz?

İyi bir Türk Sanat Müziği bestekârı olmayı arzu ederdim ve bir de iyi ney üflemeyi.

Aziz dostum, güzel ve verimli bir sohbet oldu. Neşredildiği zaman sizi daha yakından tanımak isteyen kimseler, düşünceleriniz hakkında malûmat edinmiş hatta bir yere kadar şiir poetikanızı da öğrenmiş olacaklar. Bu sohbet aslında daha çok uzatılabilir ama sizi daha fazla yormaya gönlüm razı olmaz. Cenab-ı Allah'tan sağlıkla, verimli ve nice yıllar geçirmenizi diliyorum.

Sağ olasın canım kardeşim. Benim de dualarım sizler için...

GERÇEK SERÜVEN

ALİ DEMİREL

Saygıdeğer okuyucular, sevgili gençler; serüven denilince aklınıza hemen, seyrettiğiniz yabancı filmler, çizgi filmler, romanlar ve hikâyeler gelmekte. Ne yazık ki bu böyle. Çünkü sürekli olarak ta ana okulu yaşından tutun da

yetişkinlerimize kadar, her yaşa uygun olarak yabancı serüven masalları adeta ezberletilmekte. Oysa bunların büyük bir çoğunluğu tamamen uydurma. Gerçek olanlar ise bize aksettirildiği gibi değil; pek çok değişikliğe uğramış, çıkarmalar yapılmış ve de pek çok ilaveler yapılarak dünyaya sunulmuştur. Diyeceksiniz ki bunun neresi kötü? Bir kere çoğu uydurma yani yalan. Gerçek olanlar da değiştirilmiş ve ilave edilmiş durumda. Bu uydurma ve çıkarıp eklemelerle; Haçlı zihniyeti iyi gösterilmekte, haksız yere övülmekte, kötü yönleri kapatılmakta dahası bizler kötülenmekte ve aşağılanmaktayız. Bütün bunlar bazen açıktan açığa yapıldığı gibi, çoğu kere de psikolojik savaş yöntemleri kullanılarak, bizim insanlarımıza ve çocuklarımıza çaktırmadan bilinçaltımıza işlenmektedir. Ha! Onlar kendilerince, kendi saldırılarını yapmaktalar. Pekiyi biz ne yapıyoruz? Çok rahatsız edici bir aymazlık içindeyizBunda suçlu aramanın bir faydası olmaz, aymazlıktan uyanmak ve gerekenleri yapmak için herkes üzerine düşeni yapmalıdır. Her konuda olduğu gibi en büyük görev devlete düşmektedir. Yasa koyucular yani millet vekilleri ve özellikle de hükümet bu konuda gereken her şeyi yapmalıdır. Şimdi böyle dedim diye bazı şipşak akıllılar siyaset yaptığım gibi bir kanıya varıverirler, hemen! Benim amacım herhangi bir siyasi partiyi veya görüşü yermek ya da övmek değil. Kim veya kimler görev başındaysa onlar bu konuda gereğini yapmalıdır. Elbette sadece yasa çıkarmak ve de hükümetlerin çabaları istenilen sonuca ulaşmak için yeterli olmaz. Milletimizin, özellikle de eli kalem tutan; tarihçiler, edebiyatçılar, şairler ve diğer sanatçıların hatta basın ve yayın kuruluşlarının da bu konuda üzerlerine düşeni en iyi şekilde yapmaya çalışmaları, bu işe gönül vermeleri gerekir.

Yabancılar; yaptıkları uydurma eserlerle kendilerini övmelerinin yanı sıra bizi yermekteler. Bu konudan saldırgan bir tutum izlemekteler. O kadar ileri gitmişlerdir ki Türk büyüklerine hatta Peygamberimize bile hakaret edecek cüreti kendilerinde görmekteler. Onların tarihlerinde, aslında bin yıl geriye gidildiğinde tarihleri bile yoktur, öyle çok ve gerçek serüven yoktur. Olanları da barbarlık ve insanlık dışı örneklerle dolu, utananlar için utanç verici olaylarla dolu serüvenlerdir. Bizim tarihimizdeki serüvenler, binlerce yıl gerilere gidilerek göz önüne alındığında; hem sayı bakımından çok fazladır hem de gerçek anlamda iyi, doğru ve güzelliklerle doludur. Bizim yazarlarımız, çizerlerimiz, film yapımcılarımız ne ile meşgul olurlar? Aslında nelerle meşgul oldukları malûm!..

Eh, konuyla ilgili olarak bu kadar serzenişte bulunduktan sonra; şimdi size tamamen doğru olan gerçekten ilginç bir serüveni kısaca, hatta çok kısaca özetlemek istiyorum. Bakın bakalım bizim atalarımızın serüveni nasılmış!

Üç yıldan fazla süren söz konusu serüveni özetlemeden önce, bunları yaşayan kişiyi biraz tanımalısınız. Şimdi sadece ismini versem, belki bazılarınız adını duymuştur ama eh işte! Eveeet, kahramanımız SEYDİ ALİ REİS. Dikkat ederseniz unvanını yazmadım, o kadar çok çeşitli görevlerde bulunmuş, o kadar çok unvan almış ki, hangisini yazayım! Aslen Sinoplu bir ailenin çocuğudur. 1498 yılında doğmuş 1562 yılında ölmüştür. Dedesi Tersane Kethüdalığı yapmış. Babası Hüseyin Ağa da kethüdalık yapmış. Böyle dede ve babası olan Seydi Ali, daha küçüklüğünden itibaren çok iyi yetiştirilmiş, tahsil almış... Daha gençliğinde tersanede reislik görevi almış. Kısa zamanda göze batan Reis, Barbaros Hayrettin Paşa'nın yanına gönderilmiş. Paşanın yanında yetişen Reis Preveze Deniz Savaşında Osmanlı donanmasının sol kanadına komuta etmiş ve çok başarılı olmuş. Trablusgarb'ın fethedilmesi yıllarında Sinan Paşa ve Turgut Reis'in emrinde çalışmış. (1551) O yıllarda Basra'da atıl durumda olan 15 parçalık Osmanlı gemileri Süveş'e getirilecektir. O gemilerin orada bulunuşu, Hint okyanusu ve çevresindeki Müslüman halkı ve Müslüman tüccarları Haçlılardan korumaktır. Haçlıların o yöredeki maşaları, zamanın büyük deniz güçlerinden olan Portakizler'dir. Padişah, Seydi Ali Reis'i Hint Kaptanlığına atamış. Hint kaptanlığı demek: Hint Okyanusu, Umman Denizi, Kızıldeniz ve Basra körfezi Amirali anlamındadır. Ve Padişah, Seydi Ali Reis'e Basra'daki 15 gemiyi Süveş'e getirmesi emrini vermiş. Veeeee! İşte serüven böylece başlamış...

Seydi Ali Reis, gereken hazırlıkları yaptıktan sonra hemen harekete geçmiş. Basra'ya vardığında gemilerin harap halini görünce onlarla yola çıkılamayacağını anlamış ve hemen tamirat işlerini başlatmış. Çalışmalar sırasında sadece denetlemek ve emir vermekle yetinmeyip bizzat kendisi de çalışmış. İşler bittiğinde seyahat için, hava şartları bakımından uygun bir zaman değilmiş. O günün koşullarında uygun deniz mevsimi gelinceye kadar, leventleriyle birlikte beş ay beklemiş.

Sonunda, 1554 yılında 15 gemisiyle Basra'dan ayrılmış. Tam Süveyş'e doğru yol alırken, Horfakan şehrinin açıklarında 25 gemilik bir Portakiz donanmasıyla karşılaşmışlar. Kendilerinden sayıca az olan Türk gemilerini gören Portakizliler hemen saldırıya geçmişler. Barbaros ve Turgut Reis gibi deniz bozkurtlarının yanında yetişmiş olan Seydi Ali Reis, ustaca manevralarla Portakizleri zor durumlara sokmuş. Ve savaş iyiden iyiye kızıştığında, Osmanlı leventleri Portakizlilerin bir gemisini punduna getirip batırmışlar. Zaten gözleri korkmuş olan düşman, gemilerinin batırılışını da görünce hemen oradan uzaklaşmışlar, yani kaçmışlar.

Reis'in görevi 15 gemiyi Süveyş'e götürmektir dolayısıyla Portakizlileri takibe kalkışmadan yoluna devam etmiş. Etmiş ama! Portakizliler sadece 15 gemilik bir Türk filosuna yenilmeyi hazmedemeyerek diğer gemilerini yardıma çağırmışlar. O dar zamanda ancak 34 Portakiz gemisi toplanmış. Hepsi birlikte Reis'in peşine düşmüşler.

Maskat yakınlarında, Portakiz donanması Türk filosuna yetişmiş ve hemen saldırıya geçmişler. 15 gemilik bir filo ile, çoğu yelkenli büyük gemi olan 34 parçalık Portakiz donanmasına karşı koymak intihar gibidir. Ama diğer taraftan da o 15 gemilik filonun komutanı Seydi Ali Reistir! Güney Arabistan sahillerinde dağların denize dimdik inmesini dikkate alan Reis; gemilerini o dik yamaçlarla Portakiz donanmasının arasında ama sahile daha yakın bir şekilde konuşlandırmış... Savaş başladığında Portakizliler bir sürprizle karşılaşmışlar! Sarp ve yüksek dağlar denize doğru belli bir mesafeye kadar rüzgârı kesiyormuş. Portakizlilerin büyük yelkenli savaş gemileri belli bir yere kadar geldikten sonra rüzgâr alamadığı için tamamen hareketsiz kalmışlar!.. Böylece savaş eşit kuvvetler arasında başlamış, çünkü Portakizlilerin kürekli savaş gemilerinin sayısı 15 den biraz fazlaymış. Çarpışma çok şiddetli geçiyor, leventler deniz kurdu gibi saldırıyorlarmış. Elbette Portakizliler de amansız saldırmışlar... Ve Portakizlilerin 6 gemisi batmış, Osmanlı filosundan da 5 gemi batmış bir gemi de yanmış. Şavaş iyice kızışmışken Portakizliler yine savaşı yarıda bırakarak çekip gitmişler. Ama bu gidişin daha çok gemi ile geri dönmek anlamına geldiği artık bilinir olmuştu... (1554)

Reis, hiç beklemeden kalan 9 gemisiyle yola koyulmuş... Zufar Limanının yakınından geçilerek Şihr şehrinin hizasına gelindiğinde müthiş bir fırtına kopmuş! Fil Tufanı veya Tufan-ı Fil denilen bu fırtına çok tehlikeliymiş. Gemiler, oyuncak kâğıt kayıklar gibi, sürekli çalkalanan denizde her an gemiler alabora olabilecek gibi sallanmaktaymış. Fırtınanın şiddetli rüzgârının ve devasa dalgaların savurduğu sulardan dolayı göz gözü göremez olmuş. Böylesi zorlu koşullarda bile leventler gemilerin batmaması için ellerinden geleni yapmışlar. Hepsi de, sudan ve terden sırılsıklam olmuşlar... Gemilerin batması önlense de fırtınayla sürüklenmeleri önlenemezdi. Gemiler filo halinde fırtına tarafından aynı yöne yani doğuya doğru hızla sürüklenmiş... Ve sonunda Hindistan kıyılarına kadar varmışlar. Hindistan'da Gücerat Sultanlığının Demen Kalesi önünde 3 gemi karaya oturmuş. Geriye kalan 6 gemideki top ve levazımı orada bırakan Seydi Ali Reis, doğruca gidip Surat Limanına girmiş. Bu arada Portakiz donanması, kendilerini iki kere yenen hem de kendilerinkinden az bir kuvvetle yenen Türk amiralini bulmak için her tarafı kolaçan ediyorlarmış.

Reis limandan karaya çıkmış. Buradan hemen Gücerat'ın başkenti Ahmedabad'a gitmiş. Gitmiş çünkü eldeki 6 gemi fırtınada çok hırpalanmış, o gemilerle Süveyş'e dönülemeyeceği anlaşılmış. Haşat olan 6 gemiyi satıp karadan İstanbul'a dönmeye karar vermiş. Gücerat'taki Müslüman halka kendilerini tanıttıklarında, halkın ileri gelenleri; "Umudumuz

Gücerat Vilayeti Osmanlı Ülkesine katılsın ve Hint limanları düşmanların elinden alınsın." İsteğinde bulunmuşlar. Gücerat eyaletinin Sultanı Ahmet Han, Reisi çok iyi karşılamış, iltifat etmiş ve her türlü ikramdan geri kalmamış... Seydi Ali Reis Gücerat'ta adamlarını serbest bırakmış, kendisinin yanında kalmak isteyenin kalabileceğini, kalmak istemeyenin de istediğini yapabileceğini söylemiş. Bunun üzerine bazı denizciler Gücerat Sultanı Ahmet Han'ınemrine girmişler. Bir kısmı memleketlerine dönmek için harekete geçmiş, reis onlara da yardımcı olmuş, para vermiş. Reis kendi deyimiyle 'işe yarar' 50 kişiyle kalmış. Bu arada Portakizliler Reisin peşini bırakmamışlar. Nerede olduğunu öğrenmişler ve hemen bir elçi gurubunu Sultan Ahmet Han'a yollamışlar. Elçilerin başı durumundaki Portakizli, tam bir Haçlı küstahlığıyla Ahmet Han'dan Seydi Ali Reisi kendilerine vermesini istemiş. Görüşme sırasında Reis de oradaymış! Sultan Ahmet kesin bir dille; "Biz Osmanlı Padişahına muhtacız, hem o bir İslam Padişahı. Onun kaptanını bizden istemeniz bile densizliktir" demiş. O sırada Haçlıların kibirli tavırlarını gözlemekte olan Reis öfkelenmiş ve:

"Bre Mel'un! Beni kırık dökük az bir gemi ile buldunuz. İnşallah'u Rahman, yakın zamanda alemin sığınağı Padişah hazretlerinin sayesinde, Hürmüz değil, Diu, belki de Kuvva dahi size kalmayacak."

Haçlı elçisi:

"Hint Okyanusundan kimseyi geçirmeyiz, kuş uçurtmayız."

Reis daha da öfkelemiş:

"Bre kâfir, deniz yoluyla gitmek gerekli değildir. Allah nasip ederse karadan gitmek bana daha kolaydır."

Reis artık orada kalmak istemez, aslında çok bile kalmıştır. Bunu anlayan Sultan Ahmet Han, Buruc vilayetini Seydi Ali Reis'e teklif etmiş ama o kabul etmemiş ve:

"Gücerat Eyaletinin tamamını verseniz durmam mümkün değil" demiş.

Sultan Ahmet Han'ın rakipleri ve ayrıca komşu eyaletlerin sultanlarıyla sorunları da varmış. Reis ve adamlarının orada kalmaları Ahmet Han için bir güç birliği anlamına geldiğinden ötürü kalmalarını istemiş.

Ama reis acilen hazırlıklarını tamamlamış, adamlarını da yanına alarak yola koyulmuş.

Yola çıkarken yanlarına 'bat' denilen kılavuzlardan almışlar. Yollarının uzun, ormanlık ve nice tehlikelerle dolu olduğu bilinmektedir. Gündüzleri hem yürümüşler hem de rastgele avlanmışlar. Geceleri ise nöbetleşe uyumuşlar. Büyük ağaçlarla kaplı sık ormanlardan geçmişler. Oralarda devasa yarasalar, türlü çeşitli papağanlar... Daha nice, hiç görmedikleri hayvan ve bitkilerle karşılaşmışlar. (bunların hepsi Reis tarafından ayrıntılı olarak not edilmiş)

İlk vardıkları yer Sind memleketinin baş kenti Multan'dır. Burada hemen şunu hatırlatmalıyım; daha başlarda özetin özetini yazdığımı belirtmiştim ya, öyle hemen pat diye Yeni Delhi'ye varılmış değil! Durumun birazcık da olsa anlaşılması için size Seydi Ali Reis'in notlarından çok kısa bir bölüm vereyim:

Mübarek Rebiülevvel ayında yola çıkıp, Rajput şehirlerinden Parkin'e vardık. Kafir üzerimize hücum edince, beylerinin mektubunu gösterip, hediye verdikten sonra yolda Rajput kafirlerine karşı dikkatlı olmamızı tembih ettiler. Ertesi gün yola çıktık. Birgün, sabah vakti ansızın karşıdan Rajput geliyor, diye bir gürültü koptu. Hemen develeri etrafımıza çöktürttük ve her taraftan tüfekleri çıkarttık. Kafirler tüfekleri görünce, adam gönderip vergi istediler. "Bizim yükümüz ilaç ve boncuktur. Onun da vergisini, gönderdik, eğer yine istiyorsanız gönderelim" dedikten sonra, onlarda dönüp bir tarafa çekildiler. Biz de yolumuza devam ettik.

Pekiyi, o zamanda, serüvenin geçtiği yerlerdeki siyasi karmaşayı biliyor musunuz? Sanırım bilmiyorsunuz. Yine Seydi Ali Reis'in kaleminden çok küçük bir bölüm:

Sind eyaletinin payitahtı olan Tutte'de sultan olan İsa Turhan Şah, Hasan Mirza'nın işe yarar adamlarını öldürdü ve Nusredabad kalesinde olan hazinesini askere dağıttı. Şah Hasan Mirza'da Bekr'den Sultan Mahmut'u karadaki askere serdar tayin ederek kendisi dörtyüz parça gemi ile denizden Mir İsa'nın üzerine geldi. Orada bizim geldiğimizi haber alınca adam gönderdi. Bizi hürmetle karşıladı ve görüşme yaptık. Ona hediye arzedince, bu acize hürmet, ikram ettiler ve adımızı gayb ordusu koydular.

Bunları okuyunca sanırım kendinizi biraz daha gerçek serüvenin içinde hissettiniz...

Orada fazla eğleşmemişler, yollarına devam ederek Lahor'a varmışlar. Bu şehirde de fazla kalmayıp, gerekli ihtiyaçlarını tamamladıktan sonra yola koyulmuşlar... Günlerce yolculuktan sonra Yeni Delhi'ye varmışlar. Artık bir başka Türk devlerine gelmişlerdir. Reis hiç zaman kaybetmeden Timur oğullarından Humayun Şah'ın huzuruna çıkmış (1555).

Seydi Ali Reis ve arkadaşları orada bir yıl kalmışlar. Bu bir yıl içinde (ki devletler için çok kısa bir zaman sayılır) çeşitli siyasi entrikalar, savaşlar, ölümlerle karşılaşmışlar... Bütün bunların yanı sıra nice güzellikler görmüşler hatta bazı olaylara bile katılmışlar, dahası bazı olayların gelişmesine bizzat sebep olmuşlar... Bu arada Reis, yaşadıkları serüveni sürekli yazmış. Sadece serüvenlerini yazmakla kalmamış, bilimce, özellikle de coğrafya ve halkların kültürleri hakkında da çok önemli kayıtlar düşmüş. Reis'in şairliği de vardır, 'Seydi' lakabıyla şiirler ve gazeller yazmıştır. Ayrıca kendisi çok iyi yetişmiş bir devlet adamı olduğu için hem gittiği yerlerdeki siyasi olaylara yön verilmesinde etkisi olmuş hem de bir Osmanlı büyük elçisi gibi davranmıştır. Reis ve arkadaşlarının bu denli faal olmaları Humayun Şah'ın destek ve koruması sayesinde olmuştur.

Bir yıl sonra Humayun Şah ölmüş (1556). Seydi Ali Reis ve adamları önce Kâbil'e oradan Semerkant, Buhara ve Meşhet şehirlerine gitmişler. Yine nice maceralar sonunda vardıkları bu şehirlerin hükümdarları ve yöneticileri ile görüşmüşler. Buhara'da Seyyid Burhan (düşmanları tarafından sürekli tehdit altındadır) Reis'e; "Dünya ahret atam ol. Bu vilayet saadetli Padişah'ındır. Sen Buhara'da otur ben Karakul'da olayım." teklifinde bulunmuş. Buna karşılık Reis söyle demiş: "Şayet bütün Mevaraü'n Nehri bana verseniz burada kalamam. Ama senin durumunu İnşallah devlet kapısına arz ederim."

İstanbul'a dönerken İran'da Meşhet Valisi tarafından tutuklanmışlar. Sonra serbest bırakılmışlar ama gözetim altında Şah I Tahmaps'a gönderilmişler. Orada da bir süre gözaltında tutulduktan sonra Anadolu'ya gitmelerine izin verilmiş. Reis, Şah'ın Padişah'a yazdığı bir mektubu da alarak Kazvin'den ayrılmış (1557). Aynı yıl Bağdat'a ulaşmışlar. Böylece Basra'dan çıkıştan 3 yıl 7 ay sonra tekrar Osmanlı ülkesine dönmüşler.

Reis, 1557 Mayıs ayının ilk haftasında İstanbul'a varmış. Ve hemen Edirne'de bulunan Padişah'ın yanına gitmiş. 15 parça gemiyi Süveyş'e getiremediği için Padişah'tan özür dilemiş. Dolaştığı yerleri anlatmış. Görüştüğü hükümdarların verdiği 18 nameyi Padişah'a sunmuş.

Seydi Ali Reis Osmanlı yönetimi tarafından suçlu olarak görülmemiş. Önce müteferrika yapılmış sonra Diyarbakır Tımar Defterine tayin edilmiş... Bir süre Şehzade Selim'in hizmetinde çalışmış... Galata Hassa gemi reislerinden biri olmuş (1560). Sonraki görev ve makamları bilinmemektedir...

1562 yılında hakkın rahmetine kavuşmuş...

Seydi Ali Reis, sadece bir denizci değil o aynı zamanda bir bilim adamıydı, şairdi, seyahatname yazan bir gezgindi... Eserlerinden ikisi çok ünlüdür. Hani hep seyahatname yazarı seyyah olarak Evliya Çelebi bilinir. Oysa; Evliya Çelebi 'Seyahatname'sini 1635 yılında kaleme almıştır. Seydi Ali Reis 'Mir'at-ül Memalik' (ülkelerin aynası) adını verdiği seyahatnamesini 1554 yılında kaleme almıştır. Söz konusu eser sadece bir seyahatname değil aynı zamanda; tarih ve coğrafya bilgileri bakımından da çok önemlidir. Reis'in bir diğer ünlü eseri ise 'Muhit' adını taşımakta. Bu kitabı da; matematik, astronomi, coğrafya ve denizcilik konularını içeren, yine çok önemli bir bilim kitabıdır.Her iki kitap başlıca batı dillerine çevrilmiştir. Biz Türklerin atalarımızın yazdıklarından bile haberi yok!!!

Şimdi, başınızı iki elinizin arasına alın ve sakince düşünün; size her gün seyrettirilen, okutulan, gösterilen uyduruk hikayeler mi serüven, yoksa bu gerçek yaşanılmış muhteşem üç yıl yedi ay mı?..

YOĞUNLUK

HİKMET ÖZDEMİR

Adım başı bir aşk
Metre kareye
Düşen bir hasret

Adım başı bir ölüm
Metre kareye
Düşen bir aşk

ISLIKLA SÖYLEŞİYE HANIMLAR KATILMAZDI

ANDAÇ

Doğu Karadeniz'in daha yerleşim yeri olmadığı eski dönemlerinde, bölgenin en önemli sahil şehri olan Sinop, canlılığı ile ilgiyi üzerine toplamış, gelişimini büyük bir hızla tamamlamıştı. Şehir büyüyüp, insanları çoğalmaya başladığında, kabına sığmaz olanlar, doğuya yönelip şimdiki şehirlerin temellerini atmışlar, yayılarak ülkenin en renkli topluluğunu meydana getirmişlerdir. İşte Karadeniz'in incileri sayılan bu şehirlerden en önemlisiydi Trabzon.

1970'li yılların başındaydı. 10 yaşında gurbete çıkıp İstanbul'da ekmeğini arayan ve bir daha da geri dönmeyen babamın, şimdi bana oldukça uzak görünen baba ocağını ziyaret adına ilk defa Trabzon'a gidiyordum. Hoş bir daha da gitmek kısmet olmadı ya!.. Neyse...

Otobüs Samsun'u aşıp da Ordu'ya yaklaşırken manzara değişmeye başlamıştı. Yol boyunca başka bir dünya'ya adım atmış gibi dağ-taş yeşilin her tonuna bürünmüş, toprak sanki göğe çekilmişçesine yok olmuş, yeşillikler üzerini örtmüştü. Sol tarafta uzanan uçsuz bucaksız görünen Karadeniz ise, mavinin insanı çağıran sıcak renginden yoksun, siyahın ürkütücü tonlarıyla, yeşilin kıyılarını, o siyahın içinden çıkan beyaz köpükleriyle dövüyordu. Bir ressamın tualinin astar boyası gibi duruyor ve hiç de cazip görünmüyordu. Kıyılar ise soğuk ve kimsesiz yol boyunca uzayıp gidiyordu. Yine de Karadeniz'in solgun bir ışığı vardı diyebilirim. Dışı soğuk olsa da, içinde sıcacık balıklarıyla cömertliğini sunardı kıyılarında eğleşen uşaklarına... Havaya balık kokusu sinmiş gibiydi. Bilirsiniz bazı şehirler renkleriyle, kokularıyla tanınır. Mesela İstanbul, erguvan renginde, ıhlamur kokardı. Tabii eskilerde öyleydi şimdi hak getire!... Antalya mavisiyle tanınır, portakal çiçeği kokar. Ne mutlu ki hala da öyledir... Trabzon ise yeşil ile anılır ve hamsi kokardı, buram buram nefesi. En azından bizlere öyle gelirdi, diyeyim de siz anlayın...

Bu duyguları yanımda taşıyarak Vakfıkebir'e geldiğimde otobüsten imdim. Etrafı yorgun ve boş gözlerle seyrederken, yolun hemen kıyısında bulunan kahvehaneden, çatık kaşlı, sert bakışların üzerime çevrildiğini hissettim.Yurdum insanı bu, oldum olalı yabancıya daima şüphe dolu gözlerle bakmış, zor kabullenmiştir. Burada ise şüphe dozunun çok daha abartılı hallerine daha sonraları şahit olacağımı bilemezdim. Kahvede oturanlardan birisi beni tanıdığını belli edercesine yaklaştığını görünce tedirginliğim biraz azaldı. Bizim dokuma tezgahlarında zaman zaman çalışmaya gelenlerden biriydi. Kısa sohbet arasında çaylarımızı yudumladık. Sonra beni köye götürecek olan kamyonun yanına bırakıp, şoföre emanet ederek geri döndü.

Çevre halkı, yakın köyde oturanlar alışverişlerini yapmış kamyon yük ve insanla dolmuştu. Onlar beni merakla seyrederken ben de etrafı inceliyordum. Kastamonu'da gördüğüm siyah ve kırmızı çizgileriyle bezenmiş peştamallar burada da hanımların üzerindeydi. Küçük kasabaların ortak özelliği olan çarşı-Pazar esnafı burada da aynıydı. Fazladan yöreye özgü mısır unu, arıcılık malzemeleri, tavuklar, tenekelere basılmış salamura hamsiler, tadı nefis olan meşhur Vakfıkebir tereyağı dikkatimi çekmişti. Şimdilerde ise onun da içine patates karıştırılmış, o güzelim lezzeti, geçmişin damaklarında unutulup gittiğini biliyorum.

Kamyon kıyıdan içerilere doğru, fındık bahçelerinin arasında ilerlerken, tepelerde araları oldukça uzak tek tük evleri görebiliyordum. Karşımda oturan adam, hemen herkesin merakına tercüman olurcasına gürledi; "Ula Uşağum, çimlerdensun?" sualini cevapladığımda köye girişin ilk vizesini aldığımdan haberim yoktu. Dura kalka yolcularından, yüklerinden kurtulan kamyon bir müddet sonra köyün alt başında durdu. Yürünecek daha yolum vardı. Birkaç adım atmıştım ki yaşlı, kuru dal parçası gibi zayıf bir ihtiyar elindeki bastonunu kaldırarak yolumu kesti. "Dur pakayum uşağum!.. Çimsun? Nereden kelip, çime kideysun?" Meraktan değil de hesap sorar gibiydi. Ona da cevap verdim. "Ha moddova-dene, la ilaha illallah, ula!.. Mustafa'nın kopili senmisun? Eyi eyi hoş kelmişsin, selametle" deyip beni uğurladı. Sonradan öğrendiğime göre 'moddova-dene' şaşkınlık ifadesinde kullanılan Rumca bir tabirmiş ve burada sıkça kullanılıyormuş... İkinci vizeyi de garantilemiştim. Üçüncüsü orta yaşlı sert bakışlı biriydi. Ağaçların arasından çıkıp yolumu kesmişti. Selamlaştık. Aldığı cevap yeteri kadar tatmin edici olmalı ki dönerek ağaçlara doğru ıslık çaldı, daha doğrusu şakıdı. Karşıdan gelen kısa bir ıslıkla son vizemi de almıştım. Köy yolu açılmıştı!..

Eski adı Kulgandoz olan Serpil köyünün ufacık meydanındaki kahveye oturup akrabalarımın gelip beni almasını beklemeye başladım. Kahveciyi de ikna etmiş olmalıyım ki çayı önüme itiverdi. Kahvenin yanındaki mescidin önünde çocuklar küme halinde oturuyorlardı. Kuran kursu talebeleri olmalıydı. Nereden çıktığını göremediğim bir adam elinde tuhaf bir çanta ile belirdiğinde, çocuklar korkudan çil yavrusu gibi dağıldılar. Sonra adamla tanıştık. Köyleri dolaşan seyyar sünnetçiymiş. Fındık zamanı ön hazırlık için uğramış. "Ben de pudama mevsimini açtım" diye güya lâtife yapmıştı.

Islık yoluyla geldiğimi haber alan bizimkilerden akranım İsmail geldi. Yoldaki sorgu faslını anlattığımda gülerek; "iyi ki cevap vermişsun köyü pırak, sana adım pile attırmazlarıdu kendini tanıtmasaydun. Neyse , merak etme artuk pütün köy keldiğinü piliyor rahat ol her gapı sağa acılur" dedi. Bir müddet tepeleri aşarak nihayet baba ocağına geldiğimde karışık duygular içindeydim. Evi ve çevresini dolaşarak alışmaya çalıştım. Herkes fındık toplamadaydı. Öğlene doğru hoş geldin faslı kısa kesilerek yemekler hazırlandı. Ev halkı, komşular, gündelikçiler evin önünü panayıra döndürdüler. Telaşla yemeklerini yeyip ağaçlar arasında kayboldular. Bana ayrı yemek hazırlanacaktı ki İsmail'in dedesi evin reisi olarak olaya el koydu. "Ula!.. Garalahana çorbasını goyun önüne de yesun, yüzüne gan gelsin" komutu ile içide yarma (kırık mısır taneleri), barbunya olan çorbayı, mısır ekmeği ile kaşıklarken, üzerimde kalan son İstanbul kokusu da silinmiş, uzun zamandır buranın bir parçası olduğum gibi bir hisse kapılmıştım.

Yeri gelmişken gerçek Karadeniz mutfağını, kaldığım süre içinde tanımanın ve tatmanın zevkine eriştiğimi de söylemeliyim.Mıhlama, hamsi kuşu, hamsili pilav, taze fasülye turşusu ve kavurması, el ayası büyüklüğünde mantarların tadı hala damağımdadır. Mısır ekmeğini çok sevmiştim. Mehmet amca sevdiğimi anlamış olacak ki mısır ekmeğini bana doğru sallayarak; "İsmet zamanında (İsmet İnönü) o kadar aç kalduk, o kadar çaresiz kalduk ki açlıktan neredeyse buğday ecmeğu yiyeceğduk, neydi o açluk günleri hey!.." diye hayıflandığında, onlar için mısır ekmeğinin vazgeçilmez olduğunu daha iyi anlamıştım.

Çorbadan sonra fındık toplanan bahçelere gittik. Şelek denilen fındık toplama sepetini belime bağladıklarında, gülüşmelere aldırmadan işe koyuldum. Söylenen karşılıklı atışmalar, maniler, türkülerle ve zaman zaman karşı tepedekilerle ıslıklaşarak akşamı bulduk. Akşam yemeğinden sonra sunulan

ahlat şurubunu o ana kadar içmemiştim. Sonraları da kısmet olmadı. Nefis bir tadı vardı.

Evin üst başındaki düzlük alanda, kurutulmak için yayılan fındığın başına toplandığımızda, şimdiye kadar hiç yaşamadığım bir geceye başladığımın farkında değildim. Pompalı gaz ocağının üzerinde çay demlenirken, lüks lambasının ışığında herkes yanında getirdiği tüfek ve tabancaları ortaya çıkarttı. Şaşkın bakışlarla o güne kadar görmediğim silahları seyrediyordum. Yanlarında getirdikleri lokum sandığının içinin mermilerle dolu olduğunu gördüğümde gecenin oldukça şenlikli geçeceğine inandım. Mermileri, fındık sonrası ödemek üzere borca almışlar. Burada zaten her şey fındık sonrasına göre değerlendiriliyordu. Karadenizlinin eğlence anlayışı buymuş meğer. Sohbet başlamıştı. Bir ara ağaçlar ve çalılıklarla kaplı olan arka taraftan bazı hışırtılar duyduk. Etrafımdakiler gayet sakin olarak silahlarına davranarak, kırıkkaleyi, üstten makaralı parapellumu, karabinayı o tarafa yöneltip mermileri boşaltmaya başladılar.. Şok olmuştum. Olaya bir mânâ veremiyerek; "ne yapıyorsunuz kaza ile birini vurabilirsiniz" gibi safça çıkışımı hayretle karşıladılar. "İyi ya!.. Piz de onun için ateş edeyruk" dediklerinde hayretler içinde kalan bendim. Sonra açıklama yapıp biraz beklememi söylediler. Daha sonra evin alt başındaki yolun ucunda bir lüksün sallana sallana yaklaştığını gördüm. Yaklaştığında seslenerek kendini tanıttı. İsmail bana dönerek; "gördünmü niyeti iyi olan geldiğini böyle belirtir. Arkadan gizli gelen olursa o hayra değildir, onu, insan olsun hayvan olsun aşağı indiririz" diyerek komşuyu karşılamaya gittiler. Hayâl bile edemeyeceğim olayları, o kadar yoğunlukta yaşıyordum ki şimdi bunları yazarken geçmişteki Karadenizliyi değerlendirmesini okuyucuya bırakmak isterim. Nihayet burası Karadenizdi...

Gelen komşu da hoş geldin faslından sonra sohbete katıldı. Tepelerden ıslık sesleri zaman zaman duyuluyordu. Birden; "hanımlar hiç ıslık çalmazlar mı"dedim. Mehmet Amca atıldı; "garı gısmı pilmez, pi de pileydular onlara hiç güç yetmezidu" dedi. Şikayetine belki de devam edecekti ama, üşümesin diye yeleğini ve takkesini getiren hanımının eli belinde sert bakışıyla karşılaştığında sustuğunu görenler sessizce gülümsediler. misafir; "Ula!.. Memet Fadime'yi eyi susturdun penum sert erkeğum" dediğinde Mehmet Amca hırsını ondan alırcasına; "Konuşma Ula!.. İç çayını da get... Evinde çay gaynamaymu?" deyince gülüşmeler kahkahaya dönüşmüştü.

Biraz sonra karşıdan bir tüfek sesi duyuldu. Şenliğin müjdecisi gibi. Her yerden verilen karşılıkla sanki silahla konuşmaya başladılar. Bizimkiler ilk önce Kırıkkale, çifte ve karabinayla karşılık veriyorlardı. Bütün silahlarla bana da attırdıkları için bayağı heyecanlanmıştım. Sonra iş sertleşmiş parabellum, Karadağ ve Mehmet Amca'nın gerçek bir antika olduğunu öğrendiğim L. Nagant 6'lı toplu tabancasının ortaya çıkması ve dağlarda yankılanmasıyla sesler yavaş yavaş kesildi. O silahın sesini bastıracak başka silah olmadığından cevap verememişlerdi. Mehmet Amca, Fadime Ana'nın attığı golü kurtarmışcasına neşelenmişti. Bizimkilerin suratında zafer kazanmış bir eda ile gülümsemeler geziniyordu. Lokum sandığı hafiflemiş, yarın akşama da biteceği kesindi.

Aslında fındığı beklemek bahaneydi. Kim bu şartlarda buralarda kötü niyetle barınabilirdi? Vakit bir hayli ilerlemiş yatma zamanı gelmişti. Odama çekildiğimde günü tekrar düşünmeden edemedim. Sabahın sessizliği beni erkenden uyandırmıştı. Yattığım yerden karşı tepeleri seyrediyordum. Birden kapı aralandı. Bir genç kızla göz göze geldim. Beni görünce kaçıp geri çekilmesini bekledim. Aman Allahım!.. Kız elindeki askıda tuttuğu ince yarım bir gecelikle içeri yavaşça süzüldü. Donup kalmıştım. Gözünü benden ayırmadan yatağa yavaş yavaş yaklaştı. Ne yaptığımı bilemeden yorganı yüzüme doğru çekmiştim. Karabasan gibi kız yaklaştı, baş ucumda çakılı duran çiviye elindeki geceliği asarak gözlerini benden ayırmadan geldiği gibi çıkıp gitti. Fırlayıp kapıyı sürgülediğimde titriyordum. Akşamki silah sesleri nedense kulaklarımda yankılanmaya başlamıştı. Şimdi İstanbul bana ne kadar uzaktaydı ki bir daha İstanbul'dan ayrılmamaya yeminler ederek odanın içinde dört dönüyordum. Korkarak dışarı çıktığımda kahvaltının beni beklediğini söylediler. Beni tok karnına bitireceklerini düşünerek ne yediğimin farkında olmadan sofradan kalktım. İsmail'i kenara çekip olanları anlattığımda; "tuu!.. Moddova-dene Allah layığını versin kim olduğunu tahmin ediyorum. Sana evlenme teklifinde bulunmuş. Buralardan gurtulup İstanbul'a gapağı atmanın tek yolunu seçmuş, gorkma gimsenin haberi olmaz" diyerek beni rahatlattı.

Aldığım ilk evlenme teklifinin hoş duygularına kapılmadan, her gece kapımı sürgülemeyi ihmal etmedim. Ucuz olarak atlattığım bu olayı bir gören olsaydı kurşunun adres sormayacağından emindim. Ya da iki kişilik dönüş biletini elime tutuştururlardı. Fındık toplarken İsmail'e havayı dağıtmak adına; "burada nasıl kız istenir" diye sordum. O da anlattı; "yavuklum şu garşı evde oturuy, onunla gavilleştik (anlaştık) ama hain bubası vermezleniyo. Finduk sonrası pi daha isteyeceğüz. İyilikle vertiler ne alâ, yoğsa kacuracağum, Pizde orsalamak (zigzak gitme) yokidur. Piraz hır-gür olsa da gulak asma parışılır" dedi. "Kanlı olmaz mısınız" diye sorduğumda; "yok anlaşmalı olduğu pellidur. Zorla olsa aileyi gazırlar inan olsun. Aslında pöylesu iki aile için de eyidur, mesariften kurtulunur. Adapazarı'na kitmeyi düşünüyoruz. Argamızdan kelmezler. Gız yükli olunca da parışılur" dedi. Sonra da; "pak şimdi çağıracağum uzaktan da olsa kör" diyerek sert bir ıslık çaldı. Ama kimse görünmüyordu. Bir daha çaldığında ağaçlar arasından iki eli belinde sert duruşlu biri çıktı ve hemen ağaçlar arasında kayboldu. Islık adresi bulmuştu, İsmail keyiften bir mani patlattı.

Tere akıyı tere
Gumunu sere sere
Gız pen seni alacağum
Köysümü kere kere

O gün son fındık toplama günümdü. Sabah dönüş yoluna koyulacaktım. Gizlice, bu yaşadığım güzel günleri hatırlatması adına duvardaki çiviyi söküp hatıra olarak yanıma almıştım. Tek kişilik biletle İstanbul'a döndüm.

YAŞAYAN BİR ANTALYA HAZİNESİ: ÇARIK USTASI KEMAL KABAKLI

ÖZNUR TANAL

Düşün, uzay çağında bir ayağımız,
Ham çarık, kıl çorap olsa da biri.
Düşün, olasılık, atom fiziği,
Ve bizi biz eden amansız sevda.
Ahmed ARİF

Kemal KABAKLI Kaş'ın Belenli Köyü'nden bir çarık ustası. Kendine sorarsanız Fethiye'den Serik'e kadar "her yerin ustası" çünkü yaptığı çarıklar yapıldığı yıllarda Fethiye'den Serik'e bütün insanlar tarafından bilinip giyilmiş. Kemal Amca 71 yaşında ve okuma yazması yok ama bülbüllerin bile gıpta edeceği öyle bir dilden konuşuyor ki hayran olmamak elde değil. İnanç, emek, sevgi ve sabır gibi erdemli harfleri olan bu dilin en iyi ustalarından biri hem de. Anadolu'da çok az kalan, neredeyse bitme aşamasında **"Çarık Sanatı"**nın son erbaplarından.

8 yaşında geçirdiği çocuk felcinden sonra bacaklarını kaybedince okula gidememiş. Babası da 1965'te O'nu Gömbe'de ayakkabıcı dükkânı olan (kendi deyimiyle) Kaşlı Memmed Usda'nın yanına çırak vermiş. O günden sonra yaradan bacak ve ayaklarının gücünü ellerine vermiş olacak ki deyimin tam anlamıyla dört elli olmuş, hayata dört elle sarılmış.

Orda ustası ve O'nun kalfası ile bir ay Gömbe'de, altı ay Kaş'ta karın tokluğuna çıraklık edip mesleği öğrendikten sonra tekrar Gömbe'ye gelip terfi ederek günde 1 lira yevmiye ile çalışmayı sürdürmüş. Günlerden bir gün köylünün biri pabuç diktirmek için bir parça şaplı gön getirmiş. Kendisinden bu gön ile bir çarık dikmesini istemişler. Pek güzel dikmiş olacak ki ustası

bunun üzerine; "-Sende ekmek var" demiş. Bu ekmek öyle bereketliymiş ki böylece pişmeye başlayıp yıllarca mis gibi tütmüş.

Ancak gelin görün ki üç ayın sonunda ustası 1 liradan 90 lira eden yevmiyesini vermeyince zaten sevmediği ayakkabı tamirciliğini bırakıp önce kendi köyünde, sonra da Yeşilbarak Köyü'nde açtığı dükkânlarda tabaklanmış deriden tasarlayıp yaptığı ve hayatı boyunca bir kez bile ayağına giyemediği bu özgün çarıklarla tam 25 sene sürecek çetin bir yolculuğa çıkmış.

Ustasından öğrenip kendi yeteneği ve gayreti ile geliştirdiği sanatla, yıllarca insanüstü bir azim ve çaba ile günde ortalama altı çift çarık dikmiş. Halk bu çarıkları öyle sevmiş ki köyün %80'i kırıp sarıp bugün bile pahalı sayılabilecek bu çarıkları almış. Çünkü birçok sağlık sorununa yol açan lastik pabuçlarda hamlayıp börten, yara, sızı bulan ayakları, ayağı yakmayan, terletmeyen ve koku yapmayan bu doğal deriden çarıklar içinde nefes alıp, rahat etmiş.

Genç Kemal Usta ilk işine babasının İzmir'den getirdiği "şaplı", "tabaklanmış" ya da "beyaz gön" denen yumuşak ve kılsız derileri bir kış günü işleyerek başlamış. İlk aldıkları 300 kilo deri kilosu 8 liradan 250 liraymış, sonra bu kilo fiyatı üçer beşer artıp gitmiş, bugün 35 lira dolayında. Bir kilo deriden 2 çift çarık yapıp her birini 12 liraya satan Kemal Amca **bir günde 35 çift çarık sattığını anımsıyor**.

Çarık yapmak için; önce şaplı deriyi 10 dakika suya ıslayıp keser, deride açtığı deliklerden **"sırım"** dediği ve yine deriden yaptığı ipleri çuvaldız gibi sivrilttiği teneke bir parça yardımıyla geçirir, çıtlık ağacından kendi yaptığı kalıplara "vurup" sırayla 10 numara bakır çivilerle burnunu ve "kulak" dediği topuk tarafını yaparak dikermiş. Kalıba vurduktan sonra 3 saat kadar güneşte bekletir (ki bu işleme **"atmaklamak"** diyor) ondan sonra müşteriye verirmiş. Bunu kişilere ayağın ölçüsünü alarak değil, babasından öğrendiği numaralara göre uyarlarmış. Kemal Amca yalnız çarık yapmakla kalmaz, sattığı çarıklar eskidiğinde plastik parçalarla pençe yapıp, kopan sırımlarını yenileyerek tamir de edermiş.

İşin önemli bir ayrıntısı bu çarıkları kendi deyimiyle; "ileşber olan, orak biçen gadınlar" dışında sadece erkekler giyermiş. "Sadece erkeklere yönelik mi?" sorumuza; "Turislere yönelik" diye cevap veriyor. Daha sonra kastettiğinin o yıllarda Dalaman gibi turistik yerlerdeki otellerde yapılan Türk Geceleri'nde sahne alan halk dansları ekipleri tarafından kullanılması olduğunu anlıyoruz.

Çarığın bir kayıt şartı da yün çorapla ve sadece yazın giyilmesiymiş. Kemal Amca'nın özgün çarıklarında boncuk, ayna gibi süs ve aksesuarlar yok. Bu çarıkların kullanıldığı zamanlarda ayakkabı boyası olmadığı için yumuşatılıp daha çok dayanması için püse sürülürmüş.

Püse yapmak için çintilmiş (kıyılmış) çam çıraları bir tenekeye doldurulup ağzı yine teneke bir kapak ile kapatılır, çamur ile de sıvanırmış. Daha sonra dışında ve üstünde yakılan ateşin sıcaklığıyla çıranın özü eritilip akıtılırmış. Bu halde eriyip akan yağlara **"püse"** denir ve bu haliyle çarığa sürülürmüş.

Kemal Amca yazları sipariş üzerine, kışları stok için 300 taneden az olmamak üzere durmaksızın çarık yapmış. Böylece çalışma yaşamına koşut, günler günleri kovalamış, çalışmış, üretmiş, kazanmış. O günleri; "Çok para kazandım, saymadan gatardım, işim çoğudu" diye anlatıyor. Kazandıklarıyla önce tarla - tokat almış daha sonra evlenip ev-dünek yapmış, çor-çocuk yetiştirmiş.

Bekâr zamanlarında bir yandan çalışırken yaşamdan da kopmamış. Sabahları 50 -60 yaşlarındaki köylüler, akşama doğru da gençler gelirmiş yanına, düğün, dernek, eğlence olunca da O'nu sırtlarına alıp götürürlermiş. Bunların içinde kendisine çok emeği geçen, O'nu çok sırtında taşımış yakın arkadaşı, Yeşilbarak Köyü'nden **"Tebbet" lakaplı Osman KISAOĞLU**'nu bir başka minnetle anıyor.

25 yaşında iken evlenip 7 senedir çalıştığı Yeşilbarak Köyü'nden ayrılarak kendi köyündeki baba evinin altında açtığı dükkânda çalışmayı sürdüren Kemal Amca'nın evlenme serüveni de hayli ilginç. Bir gün merkeple Eğirdir'den doktordan gelen bir arkadaşına geçmiş olsun"a gittiği Çukurbağ Köyü'nde yaşlı ve kör bir adam kendisini evinde konuk etmek istemiş. Akşam olunca yaşlı adam karısına seslenip;

"Yengee, ben acıkdım" diyecek olmuş.

Bundan sonrasını Kemal Amca'dan dinleyelim;

"Hay meçik yeyesi hay, dedi garı, hane sahibi. Yeyon yeyon, tuvaletleri pisleyon". Bu benim çok ağırıma getdi. Çünkü ben de mazuruna (engelliyim ya) gari. "Ulan dedim, ben yarın evlenip bi evletim olmazsa bene de yakınlarım böle derse benim ağırıma getmemi?"

Bunun üzerine evlenip çoluk çocuk sahibi olmaya karar vermiş. Gelen evlilik tekliflerini değerlendirirken adayların içinde kendisi gibi engelli olanları onlara çoban olabilecek, onları da çekip çevirecek durumda olmadığı için elemiş. Bu düşüncesini; "Bunun için aklı başında bi gadın istedim. Aldığım gadın da akıllıydı" diye tanımlıyor. Sorup soruşturduğu, Avullu Köyü'nden iyi bir ailenin bu akıllı kızını düğün yerine Mevlütle gelin etmiş ve gerdanına o günlerde gelenek olduğu üzere Osmanlıdan büyük altınlardan bir kolye, koluna da iki bilezik takmış.

Güzel ve misafirperver eşi ile ikisi kız, ikisi oğlan dört çocukları olmuş, tam 20 yıl Kemal Amca'nın ana - babasının evinde, onlarla birlik yaşamışlar. O çarıkçılık yaparken eşi de ev işlerinin yanısıra tarla işlerini yapmış, kireç yakmış, dikiş dikmiş. O yörede yaygın bir inanış olan; **"can yakan (av yapan), yaş kesen, taş yakan onmazmış"** sözünü anımsattığımızda sadece işini yapan, boş inançlara prim vermeyen tavrıyla diğer öteki hurafelerde olduğu gibi kayıtsız kalıyor.

Kemal Amca 10 yıl önce ölen, kendisinin O'ndan ayakkabıcılığı, O'nun da kendisinden çarıkçılığı öğrendiğini söylediği ustasını da vefa ile yâd ediyor. Kendisi için çalışmaktan oturup yemek bile yiyemediği ustasının yaptığı haksızlıkla bugün; "bir lira yevmiye vermedi emme bir milyar olsa da halel olsun" sözleriyle, gözleri dolu dolu helalleşiyor. Onun ustası olarak yaşama dair kendisine neler öğütlediğini merak ediyorum:

"Bi sattığın malı bi daha satma" derdi, diyor. "Bu ne demek?" diyorum, "Yani beş lira fazla buldun mu başkasına satma derdi. Bu arkadaş geliyo, 10 lira veriyo. Sen geliyon 15 veriyon, satıldıkdan sonra" diyor. Başka, başka? diyorum.

Sonra "on liraya malettiğin çarığı onbeş liraya satabilirsin" derdi. Yalnız on liraya malettiğin malı yirmi liraya satamazsın derdi, yirmibir liraya satamazsın derdi. "Çünkü üstü haram olur derdi."

Kemal Amca gerek eşini kaybettikten sonra üzüntüden gerekse hep karnına dayayarak yaptığı çarıkların olumsuz etkisinden geçirdiği mide kanamasından sonra 20 yıldır çarık yapmıyor. Bu kadar benzersiz bir ustanın hiç çırağı da olmamış üstelik. Kimse O'ndan bu sanatı öğrenip para kazanmaya, kendi deyimiyle; "havas etmemiş". Babasını sürekli gördüğü için olsa gerek sanatının sırlarını (babası kadar olmasa da) bilen tek kişi; büyük oğlu Cemil. O'da sürekli bu işle uğraşmıyor, sadece geçen yıl Denizli'den toplu bir sipariş gelince çarık yapmış. Üstelik yaptığı ve babasının paranın para zamanında 12 liradan sattığı çarıkları 150-200 liradan satmış.

Kemal Amca'nın yaşadıklarından ve ürettiklerinden hareketle gençlere ve aslında hepimize öğütleri var. Onlara kahvelere gidip oyun oynamamalarını, bağımlılık yapıcı maddelerle hem bedenlerine hem keselerine zarar vermemelerini, eğlenceyi kararında tutmalarını ama çalışmayı fazlaca önemseyip, aynı zamanda sabır ve kanaat etmelerini öğütlüyor.

Sağlam bir insanın yaptığından çok fazla şeyi başarmış bu eli öpülesi insan şükür ki bugün hayatta ama o sonsuzluğa göçünce eşsiz sanatı, hüneri, sırları da kendisi gibi, sahip çıkamadığımız her değer gibi yok olacak. Sanatı öksüz, şimdi iyi kötü varlık gösteren çarıkları sus pus olacak.

Demem o ki canlar;

Bu gidişle ülkemizde şimdiye kadar çok kez olageldiği gibi bundan sonra da, **doğrular yanlışlanır, yanlışlar alkışlanırsa,** hiçbir **"değer"**imiz kalmayacak. Elimizde kalan son hazineler de zaman ya da "zamane" tarafından elimizden alınmadan;

Bize göz verildi gözleyelim diye,

Kulak verildi dinleyelim diye,
El gövdede kaşınan yeri bilir,
Dert bizde, derman ellerimizdedir.

Çarık ustası Kemal KABAKLI

Antalya Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nce 2010 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığımıza ülkemizin de taraf olduğu Somut Olmayan Kültürel Miras (SOKÜM) Sözleşmesi kapsamında İlimizde "Yaşayan İnsan Hazinesi" olarak kabul edilmesi için önerdiğimiz Kemal Amca'ya güzel bir ömür diliyor, Anadolu'nun tüm duyarlı yürekleri adına ellerinden saygıyla öpüyorum.

DERGİLER DERYÂSINDAN-8
ATSIZ MECMUA'DAN ORKUN'A...

VATANSEVER FİKİR VE DEVLET ADAMLARI YETİŞMESİNDE OKUL GÖREVİ YAPAN DERGİLERİN FIRTINALI HAYAT HİKÂYESİ

OĞUZ ÇETİNOĞLU – MEHMET ŞADİ POLAT

ocetinoglu@ttmail.com msadipolat@gmail.com

Çilekeş lise öğretmeni, fikir adamı Hüseyin Nihal Atsız'ın öncülük ettiği Türkçü Fikir Dergisi çalışmaları, 15 Mayıs 1931 tarihinde, Atsız Mecmua ile başladı. 5 Kasım 1933'te; Nihal Atsız sâhip ve yöneticiliğinde Orhun, 15 Mayıs 1943 tarihinde Reşide Sançar yönetiminde Türk Sazı, 6 Ekim 1950 tarihinde İstanbul'da İsmet Tümtürk, Şubat 1962'de Ankara'da İsmail Hakkı Yılanlıoğlu sâhipliğinde Orkun, 1 Ocak 1964 tarihinde Nihal Atsız sâhipliğinde Ötüken, Mart 1988'de İstanbul'da Refet Körüklü sâhipliğinde Yeni Orkun, ve son olarak 1 Mart 1998 tarihinde Altan Deliorman sâhipliğinde ve yönetiminde; Türkçü Dergi Orkun adlarıyla devam etti.

Atsız Mecmua; İstanbul'da 15 Mayıs 1931 târihinde, Aylık Fikir Dergisi tanıtımıyla yayınlanmaya başladı.

28 x 21 santim ölçülerinde, 24 sayfalık derginin sahibi, sorumlu yönetmeni ve başyazarı Hüseyin Nihâl (Atsız) idi. Kapağındaki; 'Ben, sen o yok. Biz varız' ibâresi dikkat çekiyordu. Kapakta ayrıca; dergi ismi, büyük bir aylı kurt resmi bulunuyordu. İlk yazı, Ziya Gökalp imzasını ve 'Çınaraltı' başlığını taşıyordu.

Derginin ilk sayısında Anadolu'ya ve Anadolu insanına yönelik yayın yapılacağı belirtiliyordu. Atsız Mecmua, yayınlanmakta olduğu dönemlerde; edebiyat ve fikir alanında etkili olmuş, vatanını-milletini seven, Misak-ı Millî Sınırları dışında da Türk milletinden fertlerin bulunduğunu bilen, onların esir hayatı yaşamakta olduğunu öğrenen ve o ırkdaşlarının da hürriyetlerine kavuşması için kültürel çalışmalar yapılması gerektiğine inanan bir nesil yetiştirilmesine öncülük etmiştir.

Derginin birinci sayısında yer alan 'Bozkurt' imzâlı, 'Bir Kuş Bakışı' başlıklı sunuş yazısında: Birinci Dünya Savaşı ve Millî Mücâdele yılları ile sonrasındaki gelişmeler üzerinde durulduktan sonra; Bu mecmua, halkın içine girecek, onun ıstırabına ve sefâletine katışarak, köylümüzü ve köylerimizi kurtarmaya ve yükseltmeye çalışacak gençlerin mecmuası olacaktır. Turancılık'dan Anadolu'culuğa ve Marksizm'den Faşizm'e kadar hangi içtimâî akideye temâyül edersek edelim, üzerinde çalışılacak bir saha vardır: Anadolu. Yükselmesi, artması ve kuvvetlenmesi lâzım gelen bir kütle vardır: Türk köyü ve Türk köylüsü. Deniliyordu. Ekim 1932'ye kadar 17 sayı yayınlanan Atsız Mecmua'da en çok imzâlı ve imzâsız olarak Hüseyin Nihal Atsız'ın yazıları yer aldı. Diğer yazarları: ileride Ord. Prof. Dr. unvanını alan Zeki Velidi (Togan), yine sonradan Prof. Dr. Abdülkadir (İnan), Sabahaddin Ali, Nihat Sâmi (Banarlı), Orhan Şaik (Gökyay), M. Şâkir (Ülkütaşır), (Ord. Prof. Dr.) M. Fuat Köprülü, Prof. Dr. Pertev Naili (Boratav), Fevziye Abdullah (Tansel), Abdülbaki (Gölpınarlı), Adnan Câhit (Ötüken), Saadeddin Nüzhet (Ergun), Mahmut Ragıp (Kösemihal), Şerefeddin (Yaltkaya) idi.

Atsız Mecmua, yazarlarından Zeki Velidi Togan'ın, sonradan Millî Eğitim Bakanı olan Reşit Galip'le tarih konusunda tartışmaya girmiş olmasından kaynaklanan baskılar sebebiyle, 80 sayfalık vedâ sayısı çıkararak yayın dünyasından çekildi. Atsız'ın 'Yolların Sonu' başlıklı şiiri, bu sayıda yayınlandı.

Atsız'ın yayınladığı ikinci dergi olan Orhun, 5 Kasım 1933 tarihinde okuyucusu ile buluştu. Sâhibi ve Başyazarı; o dönemde Edirne Erkek Lisesi Edebiyat Öğretmeni olarak görev yapan Hüseyin Nihal Atsız idi. Atsız Mecmua'nın devamı olduğu ve Büyük Türkçülük ülküsüyle çıktığı belirtiliyordu. 9 sayı yayınlanan 16 sayfa hacimli derginin başlıca yazarları: Nihat Sami Banarlı, Fevziye Abdullah Tansel, Orhan Şaik Gökyay, Prof. Dr. Suut Kemal Yetkin ve Ahmet Yekta idi. Derginin fikrî yönü Nihal Atsız'ın yazılarıyla belirleniyordu. Türk Tarih Kurumu'nun yayınladığı 4 ciltlik Türk Tarihi isimli kitabı tenkit etmesi üzerine, 9. sayısında Bakanlar Kurulu kararı ile kapatıldı. Türk Dili, İmlâ Meselesi, Edirneli Nazmi gibi dil ve edebiyat yazıları, Yoluğ Tigin, Kür Şad, Moyuncur Kağan üzerine makaleler, Kastamonu'da köy düğünleri gibi halkiyat incelemeleri... dergide ele alınan konulardan bâzılarıdır.

Türk Sazı Dergisi Ankara'da, 15 Mayıs 1943 tarihinde, 'Aylık

Türkçü Dergi' tanıtımıyla Atsız'ın ana-baba bir kardeşi Nejdet Sançar'ın muhtereme eşi, Balıkesir Lisesi'nde Kimya öğretmeni olan Reşide Sançar'ın sâhipliğinde yayın hayatına kazandırıldı. Dergi yalnızca bir sayı yayınlanabildi. Birinci sayı çıktıktan sonra, kimya öğretmeni olan bir kimsenin fikir ve sanat dergisi çıkaramayacağı düşüncesi, gerekçe olarak gösterildi. Asıl sebep, Türk Sazı Dergisi'nin ilk sayısına Atsız'ın yazdığı 'Sunuş' başlıklı başyazıda derginin, Orhun'un devamı olduğunu belirtmiş olmasıydı.

Türk Sazı, boyutları Orhun'unkinin aynı olan bir dergi idi. Kapağında ismi, aylı kurt amblemi, içindekiler listesi, sayı numarası, çıkış tarihi ve satış fiyatı yer alıyordu. Bu tek sayısında Atsız'ın başyazısı yanında Mustafa Hakkı Akansel, Nejdet Sançar, Besim Atalay, Şakiroğlu Canip Sıtkı, Nazif Danışman, Şadan Akyol, Zeki Velidî Togan, Mehmed Halid Bayrı, T. Bayınırlı (Atsız)' nın yazıları ve Orhan Şaik Gökyay ile Abdülkadir İnan'ın tercüme ettiği yazılar bulunmakta idi.

Atsız; 1 Ekim 1943 tarihinde, Orhun Dergisi ile tekrar yayıncılığa başladı. Bu dönemdeki yayını, 1 Nisan 1944 tarihine kadar devam eti. Yine 16 sayfalık hacimle yayınlanmıştı. Orhun; ikinci dönem yayın hayatında, 1. dönemdeki Orhun'un devamı olarak sayı numaralarını teselsül ettirdi ve 10-16. sayılar olmak üzere 7 sayı yayınlandı. Derginin Mart 1944'te yayınlanan 15. sayısında, devrin Başbakanı Şükrü Saraçoğlu'na hitâben yayınlanan Açık Mektup büyük yankı uyandırdı. Nisan 1944'te yayınlanan 16. sayıda; Ahmet Cevat Emre, Pertev Naili Boratav, Sabahattin Ali ve Sadrettin Celâl'in komünizme hizmet eden faaliyetleri açıklandı. Bu sebeple Orhun Dergisi, hükümet kararı ile kapatıldı.

Orkun Dergisi, 6 Ekim 1950 tarihinde İsmet Tümtürk sâhipliğinde 'haftalık' olarak yayın hayatına girdi. Başyazarı Atsız idi. Bu defa, dergi isminin hemen altında; 'Bütün Türkler bir ordu' sloganı bulunuyordu. 2. sayfada; Orkun'un tarihçesi, 3 sayfada ise Atsız'ın 'Türkçülük' başlıklı başmakalesi yer alıyordu. Diğer makalelerin başlıkları ve yazarları şöyledir: *Türkçülük Düşmanları: Nejdet Sançar. *Genç Türkçünün Amentüsü: Zeki Sofuoğlu. *Millî Şuur Işığında Mülteciler Meselesi: İsmet Tümtürk. *Türkiye'nin Köy ve Kasabaları / Ayaş: İsmail Hakkı Yılanlıoğlu.

Derginin diğer sayılarında Türk Milliyetçiliği ile ilgili makaleler yanında; Dede Korkut hikâyeleri ve Türk Destanları, 1944 yılında cereyan eden ve Irkçılık – Turancılık Dâvâsı olarak anılan duruşmalar bölümler hâlinde verildi. Türkçü olarak bilinen kişilerin hâtırâları, yazı ve şiirleri yayınlandı. Bu dönemde Orkun, ilk iki döneme göre daha geniş kitlelere ulaşmış ve çok satmıştır.

Orkun Dergisi, 18 Ocak 1952 tarihinde yayınlanan 'Atsız' imzâlı, 'Vedâ' başlıklı yazısı ile yayın hayatından çekildi.

68 sayıdan oluşan bu dönemin koleksiyonunda 250'yi aşkın yazar ve şairin yazı ve şiirleri yayımlandı. En çok yazısı yayımlanan yazarlar; Atsız, Çiftçioğlu Nejdet Sançar, Sofuoğlu M. Zeki, İsmet Tümtürk, Hikmet Tanyu, H. Fethi Gözler, Faik Gözübüyük, Hocaoğlu Selâhattin Ertürk, Lütfi Önsoy, Mehmet Kaplan, Yılanlıoğlu, Nâmık Zafer Alpsü, Cumalıoğlu Fehmi, M. Şerif Korkut, A. Kazganoğlu (Alparslan Türkeş) idi. Yazısı çıkan diğer kişiler; Mustafa Hakkı Akansel, Ziya Gökalp, Ali Nüzhet Göksel, Hacıömeroğlu Mustafa, Kırzıoğlu M. Fahrettin, Refet Körüklü, Rıza Nur, Bekir Sıddık Özyıldırım, Abdülhadi Toplu, Tahsin Ünal. Zeybekoğlu ve Kemaloğlu (Muharrem Ergin) gibi tanınmış Türkçülerden oluşuyordu. Ayrıca 11 de imzasız yazıya yer verilmişti.

Dergide şiir veya manzumeler de önemli bir yer tutuyor: Hayalî Hasan Yavaş, Tahsin Burdurlu (Eşref-i Zaman mahlası ile), Tevfik Turan Atasever, Fâzıl Bayraktar, Ayhan İnal, Kadıoğlu Süleyman, M. Zeki Akdağ, Püsküllüoğlu Turan Ali, Türkmenoğlu Ali Rıza Özer, Gökdereli Sezai Yılmaz, Çobanoğlu Kâzım Poyraz, Mustafa Kayabek, Yıldırım Niyazi Gençaydın (Niyazi Yıldırım Gencosmanoğlu), Basri Gocul, Fahri Ersavaş, Kirtişoğlu Bekir, Refet Körüklü, Atsız, Hocaoğlu Selâhattin Ertürk, Gülahmedoğlu Azmi (Güleç), Rıza Nur bunlar arasında idi.

Derginin 11 Ocak 1952 günlü 67'nci sayısında, 1-67. sayıları içine alan bir fihrist yayınlandı ve 68'nci sayının son sayı olacağı duyuruldu. 18 Ocak 1952'de yayınlanan 32 sayfalık son sayıda yer alan makale ve şiirlerin başlıkları ve yazarları şöyledir: *Vedâ: Atsız. *Köy enstitüleri hakkında umumî olarak düşünceler: Kadıoğlu. *Türkçülük bahsinde gaflet: Nejdet Sançar. *Mehmetçikle beş ay (Röportaj): Nuran Kitapçı. *Bir beyanname münasebetiyle: İsmet Tümtürk. *Hoş geldiniz ülkü kardeşlerimiz (Röportaj): İmzasız. *Enstitülerde okutulması yasak edilen dergiler: İmzasız. *Orkun kapanıyor: İsmet Tümtürk.

Ayrıca, Hocaoğlu S. Ertürk, Ayhan İnal, Yıldırım Niyazi Gençaydın, Kaplan Kural, Ziya Gök Alp, Kamberoğlu Cahit Aydoğan ile Türkmenoğlu Ali Rıza Özer ve Mehmet Emin Buğra'nın birer, Atsız'ın iki şiiri ile Hocaoğlu Selâhattin Ertürk'ün 'Hikmet damlaları' başlıklı özdeyişlerine yer verilmişti.

Özel sebeplerle alınan kararı açıklamaksızın; Atsız, Orkun'un

kapanışını 'Birçok Türkçünün maddî ve manevî yardımıyla çıkmakta olan Orkun, onu idare edenlerin yorgunluğu yüzünden kapanıyor. Bu kararı verenlerin ıztırabı büyüktür. Uzun konuşma, tartışma ve danışmalardan sonra, yapılacak bir şey olmadığı için bu neticeye varılmıştır.' diye belirtiyordu. Tümtürk ise, bu konuda şunları yazıyordu: 'Orkun mevcut veya ilerisi için melhuz bir hükümet müdâhalesi yüzünden kapanmıyor. Orkun para sıkıntısı yüzünden de kapanmıyor. Para bakımından kendi yağıyla kavrulmaktaydı, hatta kâr da bırakmağa başlamıştı. Orkun'un kapanmasının sebebi haftalık bir derginin çıkması için gerekli zaman ve çalışmayı harcayacak arkadaşların bulunmayışıdır. Belli-başlı ülküdaşlarımızı vazifelerinin İstanbul dışı yerlere bağlaması ve bilhassa Atsız'ın uzun zamandır teşhis olunamayan müzmin hastalığı sebebiyle dergide çalışamaması Orkun için acı talihsizlikler olmuştur.'

Orkun Dergisi'ni Şubat 1962'de, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi'nden Kastamonu milletvekili olan İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Ankara'da, yine 'Türkçü Dergi' tanıtım cümlesiyle ve 'Aylık' yayın programı ile tekrar yayın hayatına döndürdü.

Bu dönemde; ölçüleri ve sayfa sayıları sık sık değişen Orkun Dergisi'nin ilk sayılarının kapağında dergi ismi, 'Bütün Türkler Bir Ordu' ifâdesi, sayı belirten rakam ve içindekiler hakkında bilgiler yer alıyordu. 5. sayıdan başlayarak kapakları renkli tasarımlarla yayımlanır oldu. 9. sayıda da ilk sloganın yerini 'Cihan yıkılsa Türk Yılmaz', 11. sayıda ise 'Tanrı Türk'ü Korusun' sloganı aldı. Sonra yine ilk slogana dönüldü.

Sahibi: İsmail Hakkı Yılanlıoğlu. İlk sayılarında Yazı İşleri Müdürü: Işıksal Baltacı idi. 5. sayıdan başlayarak bu görevi Yalçın Oker, 10-11 sayılarda Nejdet Sançar, 12-15. sayılarda M. Zekeriya Kürşad üstlendi. Daha sonraki sayılarda sâhibi olarak Göktürk Mehmet Uytun, Yazı İşleri Müdürü olarak, Yılanlıoğlu'nun dâmadı Yavuz Bülent Bakiler görev aldı.

Bu dönemde Orkun'un yazarları olan Atsız, Nejdet Sançar, M. Zeki Sofuoğlu, Hikmet Tanyu, Tahsin Ünal, H. Fethi Gözler, Refet Körüklü'ye ek olarak Ârif Nihat Asya, Hâlide Nusret Zorlutuna, Galip Erdem, Abdülkadir İnan, Fethi Tevetoğlu, İsmail Hakkı Yılanlıoğlu, Karamağaralı Halûk, Şinasi Siber, M. Fahrettin Kırzıoğlu, Basri Gocul, Mehmet Orhun, Aziz Alpaut, Yavuz Bülent Bakiler, Göktürk Mehmet Uytun, Zekeriya Kürşad, Yücel Hacaloğlu, Mustafa Kafalı, Ali Rıza Özer, M. Zihni Hızal, Mustafa Hacıömeroğlu, Fahriye Yılanlığlu, Hocaoğlu Selâhattin Ertürk, Şinasi Sükan, Fahri Ersavaş, Necdet Kürşad, İsmail Devletkuşu, Mehmet Altınsoy, Bahri Ulaş, Fevziye Abdullah Tansel, İlhan E. Darendelioğlu, Kâmil Turan, Ziyaeddin Babakurban, Şekür Turan, Kemal Fedai Coşkuner, Abdürrahim Karakoç, Bahattin Karakoç, Aclan Sayılgan, A. Fuat Azgur, Hayranî Ilgar, takma adlarla Necmeddin Sefercioğlu, Reşat Cantaş, İsmail S. Coşkuner, İlter Veziroğlu, Nurettin Uytun, Kemal Vehbi Gül, Yılmaz Gürbüz, Münir Tümtürk, Fuat Uluç, Hüsnü Dikeçligil, Ahmet Nihat Akay, Cevat Önder, Kâzım Hancıoğlu, İsmet Kapısız, Ramazan Demirsoy gibi birçok yazar ve şairin yazı ve şiirlerine yer verilmişti.

Derginin bir özelliği de, sıkça özel sayılar çıkarması ve siyâset ağırlıklı yazılara da yer verilmesi idi. İlk sayısında yayımlanan, Atsız'ın yazdığı 'Millî Kalkınma Programı' başlıklı yazıda geçen; 'Türkçüyüz, Arınmış Türkçeciyiz, Yasacıyız, Toplumcuyuz, Gelenekçiyiz, Demokrasiye taraftarız, Ahlâkçıyız, Bilimciyiz, Teknikçiyiz' şeklindeki ilkelerin, sonradan 'Dokuz Işık' adı ile MHP programına yansımış olması da önemli bir hizmeti idi.

Orkun Dergisi, bu dönemde Ocak 1964'e kadar 24 sayı yayımlandı.

Nihal Atsız, 1 Ocak 1964 tarihinde, Ötüken Dergisi ile tekrar yayın dünyasına girdi. 20 X 28 santim ölçülerinde, 16 sayfalık derginin tanıtım cümlesi; 'Aylık Türkçü Dergi', sloganı ise; 'Bütün Türkler Bir Ordu' idi. Künye bölümünde şu bilgiler bulunuyordu: Sâhibi: Atsız. Basın Sorumlusu: Kayabek, Sayman: Muzaffer Eriş. 1. (61). Sayı. Fiyatı: 100 kuruş. Yıllık Abonesi: 12 TL. Altı aylık: 6 TL. Bu sayıdaki yazıların başlıkları ve yazarları şöyledir: *Dış Türklerin Durumu: Bögü Alp. *Türk Halkı Değiliz, Türk Milletiyiz: Atsız. *Son Casusluk Üzerine: M. Zeki Sofuoğlu. *Ortak Pazar Karşısında Millî Sanayimiz: Mehmet Orhun. *Genç Türkçülere Mektuplar: Nejdet Sançar. *Türkiye Hoyratları (Şiir): Refet Körüklü. *Dostu Düşman Bilmek: Hayranî Ilgar. *Kızıl Emperyalizmi Gözden Uzaklaştıranlar: Gökçeoğlu Yavuz Yücel. *Rusların Kazak Tarihçilerine Baskısı: Hasan Oraltay. *Ben Kimim? (Dörtlük): Necdet Kür Şad. *Ehmed Emmi: (Şiir): İbrahim Güleç. *Nerde? (Şiir): Süleyman Özbek. *Vatan (Dörtlük): Dilek Meriç. Derginin son 2 sayfasında 'Ötüken'den Haberler' bulunuyor.

Ötüken'in 7 (103.) sayısı Temmuz 1972'de, saymanlık görevinin İzzet Yolalan tarafından üstlenildiği 8. sayı Ağustos 1972'de, 10 (106) numaralı olarak Ekim 1972'de çıktı. Bu sayıda; Atsız, Nejdet Sançar, Hayranî Ilgar, Muzaffer Eriş, Musa Yusifzâde, Prof. Şövalye Imre Toth, A. Okçuoğlu imzalı makaleler, Mustafa Kayabek, Kerkük'ten Nasrettin Bayatlı, Karamustafaoğlu Fikret Karadeniz, İmamoğlu Hikmet Okuyar, Refet Körüklü, Murat Çetin, Batı Almanya'dan Necati Özen, Hayalî Hasan Yavaş, Rasim Aslan, Erol Atik Göktürkoğlu'na ait şiirler ile 'Süleyman Demirel Hakkında' başlıklı imzasız bir yazı bulunuyor. Ötüken Dergisi, 143. sayıya ulaştı ve Hüseyin Nihal Atsız'ın vefatı sebebiyle yayın hayatından çekildi.

Yeni Orkun Dergisi, Mart 1988'de, bir grup Türkçünün maddî katkılarıyla çıktı. Künyede derginin sâhibi olarak Refet Körüklü gösterildi. Yeni Orkun, 1990 yılına kadar 20 sayı çıktıktan sonra açıklanmayan bir sebeple yayın hayatından çekildi.

Hüseyin Nihal Atsız'ın başlattığı dergiler zincirinin son halkası, Altan Deliorman sâhipliğinde 1 Mart 1998 tarihinde 'Türkçü Dergi Orkun' adı ile 17.000 adet basılarak yayın dünyasına girdi.

Altan Deliorman yönetimindeki Orkun Dergisi, 19,5 X 27 santim ölçülerinde, parlak kuşe kağıttan renkli kapak içerisinde birinci hamur kâğıda basılı 50 sayfa hacimle yayınlandı ve her ayın ilk günü hiçbir aksaklığa uğramadan bayilerde satışa sunuldu. İlk sayıda; Prof. Dr. Necmeddin Sefercioğlu, İsmet Tümtürk, Prof. Dr. Ahmet Bican Ercilâsun, Prof. Dr. Reha Oğuz Türkkan, Prof. Dr. Ercüment Kuran, Prof. Dr. Osman Fikri Sertkaya, Yavuz Bülent Bâkiler, Yücel Hacaloğlu, Altan Deliorman, imzalı makaleler, Prof. Dr. Oktay Sinanoğlu ve Mehmed Niyâzi ile yapılmış röportajlar bulunuyor.

Türkçü Dergi Orkun, Kasım 2003'te, 69. sayıya ulaştı. Böylece, 72 yıl devam eden Orkun geleneğinde, kesintisiz ve en uzun süren yayın dönemi yaşanmış oldu. Orkun zincirinin 8. halkası olan bu dönemin önemli bir başka özelliği daha vardır: Orkun; Türkçü dergiler içinde, dağıtım şirketleri vasıtasıyla yurdumuzun her tarafına ulaştırılabilen tek dergi olma özelliğini de kazanmıştır. Kâğıt cinsi, renkler, sayfa düzenlemeleri bakımından da teknik üstünlüklere sâhiptir.

69. sayıda Turgay Tüfekçioğlu'nun; 'Bulunur kurtaracak bahtı kara mâderini', Nusret Demiral'ın; 'Düzen içindekiler', Oğuz Çetinoğlu'nun; 'Türk Lirası'nın sıfırları', Prof. Dr. Reha Oğuz Türkkan'ın 'Ön Türk-İlk Türklerin tarih serüveni', Prof. Dr. Kenan Erzurumlu'nun; 'Seçgilerin ışığında Azerbaycan', Nefi Demirci'nin; 'Eve dönüş', Celadet Moralıgil'in; 'Kızılelma', Ayça Yıldız Tanrıdağlı'nın; 'Bir kitap ve ülkücüler', Prof. Dr. Saadettin Gömeç'in; 'Bilge Tonyukuk', Oğuz Karahan'ın; 'Irak'ta 2003 kışı', Cengiz Aslan'ın; 'Türkiye Türkçesi'nin önemi', Murat Gençoğlu'nun 'Türkçe Nerede', Şükrü Karaca'nın 'Misyonerler ve faaliyetleri', Şuayıp Bozfakıoğlu'nun; 'Millî yemin ve halk cephesi', Hızırbek Gayretullah'ın; 'Türk Kazaklarında Yılkı Kültürü', İsa Kocakaplan'ın; 'Kültürümüzün yeni yüzyıla doğuşu', Yard. Doç. Dr. Sebahattin Şimşir'in; 'Azerbaycan'da Atatürk Merkezi', İbrahim Kara'nın; 'Cengiz Aytmatov', Orhan Tat'ın; 'Eğitimde şahsiyet arayışı' başlıklı makaleleri bulunuyor.

Altan Deliorman yönetimindeki Orkun Dergisi, dağıtım şirketinin haksız olarak ve aşırı yüksek miktarda nakdî teminat ve sâbit dağıtım ücreti istemesi, verilmediği takdirde dağıtımın yapılmayacağını bildirmesi üzerine; Mayıs 2006'da 101. sayısı ile okuyucusuna vedâ etti. Uzun vedâ yazısında Deliorman şu açıklamayı yaptı: 'Orkun'lu yıllar, hayatımıza şeref katan bir dönemi ifade ediyor. Şimdi nöbet değiştirme zamanıdır. Üzerine titreyerek muhafaza ettiğimiz Türkçülük bayrağını artık başka ellere devrediyoruz. Bu emanet nesillerden nesillere aktarıla aktarıla sonsuza kadar yaşayacak, yaşatılacaktır.'

Orkun'un devamlı yazarları olan Turgay Tüfekçioğlu, Necmeddin Sefercioğlu, Reha Oğuz Türkkan ve Oğuz Çetinoğlu'nun Derginin yayınına ara vermesi ile ilgili düşüncelerine yer verilen vedâ sayısındaki yazıların başlıkları ve yazarları: *Türk Milliyetçiliğine darbe mi?: Dr. Yağmur Çavuşoğlu. *Sahtesiyle gerçeğini ayıralım: Prof. Dr. Reha Oğuz Türkkan. *Bir resim ve gerisi: Celadet Moralıgil. *Ekonomide öncü sarsıntılar: Oğuz Çetinoğlu. *Küresel yanılgılar ve Millî Strateji: Hasan Salih Gündüz. *Aydınlar Ocakları'nın 27. Şûrası ve tespitlerim: Nefi Demirci. *Ehl-i Keyf: Turgut Güler. *Türkiye'de yeni terör ayakları 'Huzurun satın alınması': Nusret Demiral. *İran Krizi ve Türkiye: Dr. Şenol Kantarcı. *Türk Moğol Devleti'nin kuruluşunun 800. yılı: Prof. Dr. Saadettin Gömeç. *Dr. Aziz Alpaut: Prof. Dr. Necmettin Sefercioğlu. *Tarihçi (Cemal Kutay): Altan Deliorman. *Bilinmeyen Türkatalar: Mehmet Ali Arslan. *Mesket Türklerinin sürgünü: Çeviren: Yard. Doç. Dr. Ali Erol. *Türk Milliyetçiliğinde öncüler ve kaynaklar: Göktürk Ömer Çakır. *Orta Asya'da Rus-Sovyet kültür emperyalizmi: Fuat Uçar.

Derginin son sayfalarında Genç kalemler bölümünde Umut Bulut ve Alper Gün'ün yazıları ile 2006 yılında çıkan Orkun dergilerindeki yazıların başlıkları ve yazarlarının, Yazar ismine göre alfabetik olarak düzenlenmiş listesi bulunuyordu.

Orkun Dergisi o tarihten Kasım 2010'a kadar www.orkun.com.tr adresindeki internet ortamında yayınlanarak 153. sayısına ulaştı.

N. ATSIZ: ATSIZ MECMUA'dan ORKUN'a...
Türkçü dergiler zincirini oluşturan
HÜSEYİN NİHAL ATSIZ (1905 - 11 Aralık 1975)

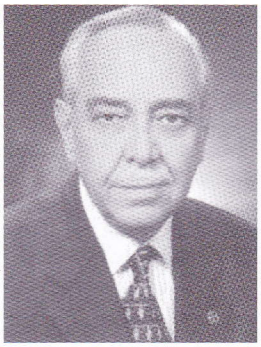

A. DELİORMAN: ATSIZ MECMUA'dan ORKUN'a...
Türkçü dergiler zincirinin son halkası Türkçü Dergi ORKUN'u 1 Mart 1998 tarihinde yayınlamaya başlayan ALTAN DELİORMAN (1936-....)

İSTANBUL VUSLATI
MUSTAFA AKBABA

Benzemez hasreti diğerlerine
Bir kez geçti ise aşkı boynuna
Uzun ayrılığın ardından yine
Mahmûr İstanbul'un girdik koynuna.

Gûyâ şûh bir dilber, sardıkça sarar
Gönül o lezzeti arar da arar
En sonunda kılar hep onda karar
Mahmûr İstanbul'un girdik koynuna.

2010 Yılı içerisinde NEVZUHUR'da neşredilen yazıların indeksi.

AKBABA Mustafa
13. Sayıda ÜSKÜDAR MÛSİKÎ CEMİYETİ VE EMİN ONGAN
14. " FASL-I BÜLBÜL
" NAT (şiir)
15. " DEVR-İ AKİF
" KARIN EMZİRDİĞİ ÇİÇEK
16. " DÜN BU GÜNDE BU GÜN DÜNDE
17. " O KANLI ELLERİ SU TEMİZLER Mİ?
" BEYAZ (şiir)
18. " İSTANBUL VUSLATI (şiir)

ANDAÇ
13. Sayıda GÖZLERİNDE SEYRETTİM
14. " VURGUNU DA YOSUN SARARDI
15. " OLMASALARDI GERİYE ISLIK KALIRDI
" ŞİMDİ BİR KERPİÇ OLUNUR (şiir)
16. " BİT PAZARINA DEĞİL, ÜLKÜSÜ UĞRUNDA YÜRÜYENLERE YAĞARDI NUR
" GÜNEŞ (şiir)
17. " MADRİNANIN ZİLLERİ KOKARDI KAN GÜLLERİ
18. " ISLIKLA SÖYLEŞİYE HANIMLAR KATILMAZDI

AŞIK KAZANOĞLU
15. Sayıda SANAL SEVDA (şiir)
16. " BELKİ (şiir)

AŞIK SAĞLAM
15. Sayıda ONDAN MI? (şiir)

ÇETİNOĞLU Oğuz
13. Sayıda BİZİM YUNUS

ÇETİNOĞLU Oğuz - POLAT Mehmet Şadi
13. Sayıda (DERGİLER DERYÂSINDAN-3) MECMÛA-İ EBÜZZİYA
14. " (DERGİLER DERYÂSINDAN-4) MUSİKÎ MECMUASI
15. " (DERGİLER DERYÂSINDAN-5) SIRAT-I MÜSTAKÎM VE ONUN DEVAMI OLAN SEBİLÜ'R REŞAD MECMUALARI
16. " (DERGİLER DERYÂSINDAN-6) KOPUZ
17. " (DERGİLER DERYÂSINDAN-7) BÜYÜK DOĞU
18. " (DERGİLER DERYÂSINDAN-8) ATSIZ MECMUA'DAN ORKUN'A

DEMİREL Ali
13. Sayıda ŞEYH ŞAMİL
14. " SAMARA
15. " İNSAN VE AKÇANIN GÜCÜ
16. " UZAY
17. " GEMİSİNİ YÜRÜTEN KAPTAN
18. " GERÇEK SERÜVEN

ERÇİN Mehmet
16. Sayıda BİR GURBET AKŞAMI
18. " MUSTAFA AKBABA İLE SOHBET

KAPLAN Ahmet
13. Sayıda TOROSLARDA SULTANÎYEGÂH DİNLEMEK

KAYA Hikmet
14. Sayıda YÜRÜDÜM (şiir)
15. " KIRMIZI GÜL (şiir)

KAYA Yasin
15. Sayıda İMKANSIZ HÜZNÜMÜN İLK HARFİ
" KÖRFEZ BAKIŞLI KADINLAR (şiir)
16. " KIŞIN YÜKLÜ VEDASI
" KANAMALI YALNIZLIK (şiir)

OKUR Sezen
17. Sayıda RENKAHENK

ÖZDEMİR Hikmet
18. Sayıda YOĞUNLUK (şiir)

POLAT Mehmet Şadi
14. Sayıda BAŞUCU KİTAPLARI KAYNAK ESERLER

SATOĞLU Abdullah
14. Sayıda SU (şiir)

TANAL Öznur
18. Sayıda YAŞAYAN BİR ANTALYA HAZİNESİ ÇARIK USTASI KEMAL KABAKLI

TÜLKAY Hasan
13. Sayıda KARDEŞLİK SOFRASI
14. " SÖZ ORUCUNU TUTAMADIM
16. " ZEYNEP'im ZEYNEP'im

TATLI Şirin
16. Sayıda YALNIZLIK
" ESKİ BİR TIKIRTI ŞU AĞAÇKAKANLAR (şiir)

ÜNAL (Çelik) Nazife
13. Sayıda DAVETSİZ MİSAFİR TEKNOLOJİ

ÜNSAL Bolat
14. Sayıda PARAMPARÇA (şiir)
15. " SOKAKLARIN DELİSİ (şiir)
16. " SENSİZLİK (şiir)

KIZIL KULE - ALANYA